

Aspre i Pla

Revista Municipal

Juny 2019

La Tallada · Tor · Marenyà · Canet

Núm. 23

Als nostres lectors i lectores

La gent que escrivim a *Aspre i pla* patim una malaltia que té un nom molt precís: grafomania, el trastorn de qui escriu. Si algú de vosaltres pateix la mateixa afecció no us ho guardeu per a vosaltres: envieu els vostres escrits a la revista. Nosaltres curarem la vostra mania amb l'únic remei eficaç: fent públics els vostres escrits. I encara més, si algú es vol incorporar a la redacció ja sap què ha de fer: us poseu en contacte i passareu a ocupar una cadira al Consell sense preàmbuls.

Esperem notícies vostres.

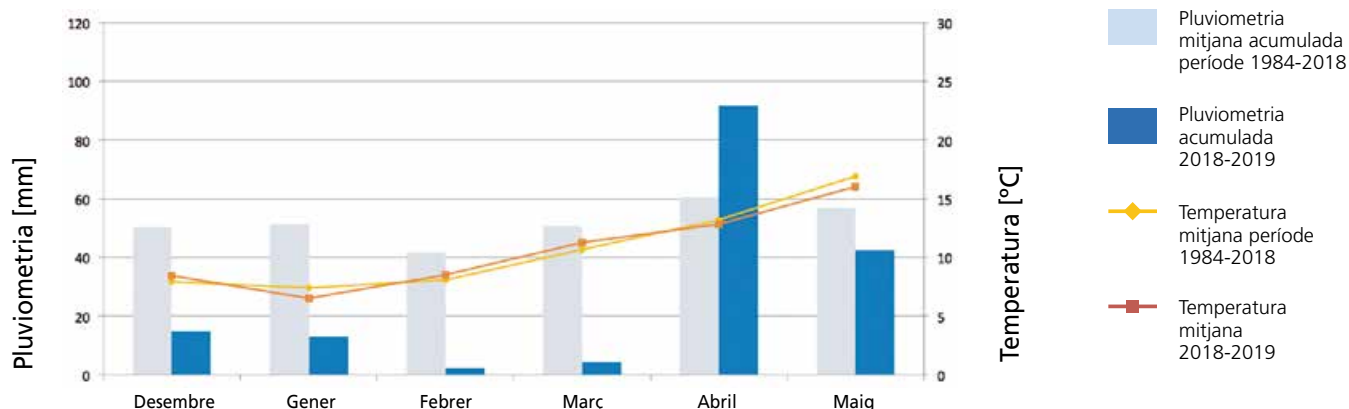
EL CONSELL DE REDACCIÓ D'ASPRE I PLA

Meteorologia

	Temperatura mitjana període 1984-2018	Temperatura mitjana 2018-2019	Pluviometria mitjana acumulada període 1984-2018	Pluviometria acumulada 2018-2019
Desembre	7,9	8,5	50,3	14,7
Gener	7,4	6,5	51,4	12,9
Febrer	8,1	8,5	41,7	2,3
Març	10,7	11,3	50,6	4,3
Abril	13,2	12,8	60,4	91,6
Maig	16,9	16,0	56,9	42,4

IRTA
RECERCA | TECNOLOGIA
AGROALIMENTÀRIES
Estació Experimental Fundació
Mas Badià (IRTA)
Ctra. de la Tallada s/n
17134 - La Tallada de l'Empordà
Tel: 972 78 02 75
Fac: 972 78 05 17

DIAGRAMA OMBROTÈRMIC // LA TALLADA D'EMPORDÀ 2018

Demografia

segons les dades que consten al padró d'habitants:

NAIXEMENTS (des del gener de 2019):

Joel Serrat Mont-Ros

Roc Navarro i Payeró

Paula Sierra Mesa

DEFUNCIONS (des del gener de 2019):

Robert David Stanton

Habitants empadronats: 464

Ajuntament de
la Tallada d'Empordà

Amb col·laboració de:

Diputació de Girona
221 MUNICIPIS

Edita: Ajuntament de la Tallada d'Empordà

Disseny i maquetació: Martí Riu

Correcció: Violeta Roca

Impressió: Impremta Pagès

Dipòsit legal: GI-351-2009

Continguts

Meteorologia	2
Editorial	3
Eleccions	4
Fets i gent	5
La Colla del Sinofós	9
Hem anat a	12
Apunts del natural	14
Medi ambient	17
Club de lectura	20
Arran de terra	22
Història	24
Música	30
Parlem bé	34
Llibres a escena	36
Obituari	37
L'enquesta	38
Per pensar-hi	41
Salut	44
Obrim boca	47

Aspre i Pla

Número 23 Juny 2019

CONSELL DE REDACCIÓ:

Antoni Fernández Sandoval, M. Dolors Guàrdia, Joan Lorenzo, Roser Bagué Paretas, Míriam Pagés, Margarita Vidal, Cati Moreno, Maria Gràcia Vilavella, Jordi Margarit, Ultano Gómez, Núria Abulí, Elisabeth Cruz, Ramon Casares, Josep Andrés Martínez i Sebastià Villalón.

FOTO DE PORTADA:

AUTOR: Lluís Bover

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

Totes les entitats culturals municipals

Editorial

Dies daurats

*Quin doll d'aigua a la font
ara que és vespre,
i la lluna s'afanya a pujar la carena!
I ronda el ca fidel a la serena
perquè al seu amo capritxós i destre
plau-li besar l'amada sota la lluna al vol
en el porxo del barri de la masia quieta
adormida pels grills,
missenyors de la cleda i dels pins.*

JOAN SALVAT-PAPASSEIT - *Poema sense acabar*

Sense avisar han tornat els dies daurats, les cases en penombra i les nits a la fresca. I l'*Aspre i Pla* torna a les vostres bústies de bracet amb el bon temps. Ho fem en una època políticament agitada, amb el mateix tenor dels últims anys. El temps, el temps meteorològic, tampoc no ha estat plàcid. L'hivern sec, la primavera plujosa; la tramuntana, ferotge; el fred, poc. Res de l'altre món, encara que segons ens adverteixen, fins i tot els més joves —i cal fer-ne cas—, el canvi climàtic va fent el seu camí.

Coses que ens temíem i que ja sabem: el judici als polítics independentistes va començar i s'ha perllongat una eternitat. I hem vist com es mentia un dia darrere l'altre, com la gent que va acudir als col·legis l'1 d'octubre era presentada com a murs humans capaços de maltractar les forces de l'ordre esporuguides. Han parlat de "la massa" violenta i plena d'odi manipulada per polítics malèvols i desencaminats. Aquesta caricatura de la ciutadania com comparses sense voluntat és un insult a l'1 d'octubre; representa una manera de veure la gent, els seus motius i els seus moviments, molt poc o gens democràtica. Sembla, tanmateix, el punt de vista de jutges, fiscals i policies. També és la manera com sovint periodistes i opinaires parlen (o ignoren) allò que els fets i els vots proclamen. Respectar aquesta realitat hauria de valer per a tothom; per a qui pensa com nosaltres i per a qui pensa el contrari. Investir la causa de cadascú d'una transcendència definitiva —invocant la "unitat d'Espanya" o qualsevol altra idea o fe— pot justificar la mentida i la repressió però acaba minant les bases de la democràcia. El joc democràtic consisteix a admetre que tothom pot defensar les seves raons. No es tracta de relativitzar les pròpies, però sí d'acceptar que el meu dret a defensar una causa reposa en el dret dels altres a defensar la que considerin pròpia i justa.

Mentrestant, les eleccions municipals i europees als nostres pobles han comportat una molt elevada participació, del 86%, la composició d'un nou Ajuntament repartit entre dues candidatures i l'elecció d'una nova alcaldessa. Normalitat democràtica. La normalitat que bé voldríem en altres llocs i àmbits de la política i de la justícia que ara com ara sembla una quimera difícil d'assolir. Cal desitjar al nou Ajuntament —a tots els seus components— sort, encert i energia per afrontar els reptes dels propers quatre anys. I a tots vosaltres, lectores i lectors, un bon estiu amb totes les músiques humanes i també amb la dels grills "missenyors de la cleda" amb qui somiava adormir-se Joan Salvat-Papasseit.

Resultats de les eleccions a la Tallada d'Empordà

Cens	356
Vots emesos	306
Vàlids	290
En blanc	14
Nuls	2
Participació	85,96%

Veïns de Canet, la Tallada, Marenyà i Tor (VCTMT)

148 vots

Republicans Units Acord Municipal (RU AM)

142 vots

EL NOU CONSISTORI

Eleccions al parlament europeu

JxC	177
ERC	78
PSC	19
En comú podem	16
Ciutadans	3
PP	2
Vox	1
Verdes	1
Pacma	1
Pirates cat.	1
Actua	1
Alternativa rep.	1
Falange	1
Vots en blanc	2
Vots nuls	1
Total vots	305

Maria Dolores Guàrdia Gassull,
alcaldessa per VCTMT

Josep Ferrer Vilavella,
regidor per VCTMT

Amandi Manuel Alonso Pujol,
regidor per VCTMT

Antoni Fernández Sandoval,
regidor per VCTMT

Jordi Colomer Garcia,
regidor per RU AM

Isabel Juncosa Gurguí,
regidora per RU AM

Joaquim Maria Zuriaga Baixauli,
regidor per RU AM

c/ Girona, 60 - 17142 VERGES (Girona) - Tel/Fax: 972 780 417 - inst.verges@gmail.com

De les celebracions de Nadal al sopar de dones amb la trobada de xapes de la primavera, apunts de vida social a la Tallada durant aquesta temporada.

Cantada de nades a l'església el 30-XII-2018. FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

Arribada dels Reis a L'Empordanet el dia 5-I-2019. FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

Pessebre vivent el 30-XII-2018. FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

Quina de Nadal el 25-XII-2018. FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

Sopar de dones del 15-III-2019. FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

IV Trobada d'intercanvi de plaques de cava i tapers corona de la Tallada d'Empordà. 4-V-2019. FOTO: NACHO VILA

De Sant Esteve a la primavera qualsevol excusa és bona per ajuntar-se i menjar a Canet.

Sant Esteve. 26-XII-2018. FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

Mitja nit de Cap d'Any. 1-I-2019. FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

Cartell de la xerrada sobre l'aeròdrom.
 FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

Xerrada sobre l'aeròdrom a l'Espai Canet. 8-II-2019. FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

Calçotada. 17-III-2019. FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

Cargolada. FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

El dia 4-V-2019 es va fer la IV Trobada d'intercanvi de plaques de cava i taps corona. Aquesta és la placa corresponent a Canet.

FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

Festa de l'Espàrrec. FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

Raclette a casa d'en Walter i l'Angelina. FOTO: MARTA CORDONET MARQUÈS

ICA
International Camping Assistance S.L.

C/ La Bisbal a Figueres, s.n. (C/31, Km 359)
17134 La Tallada d'Empordà GIRONA

Shaun Jennings mobile: (0034) 629 743 327
director tel/fax: (0034) 972 780 638
email: info@icasl.net

Servei de bugaderia i Venda de mòduls

Tel. 972 780 524

www.materialia.cat

info@materialia.cat

materialia materials de construcció

Aixetes • Lavabos • Mobles de bany • Sanitaris • Dutxes • Mampares • Spas
Saunes • Paviments • Revestiments • Mosaics • Pedra natural • Parquets

L'hivern convida als àpats comunitaris i a les festes amb caliu.
A Tor no se'n saben estar.

Cantada de caramelles, xai i brunyols: una gran nit! FOTO: NÚRIA PARETA

Tot a punt per a compartir el xai Pasqual: boníssim! FOTO: MONTSE PARETA

A punt per al suquet del Dinar de la Mare (5 de maig de 2019), des de fa uns anys obert a tot al municipi. FOTO: MONTSE PARETA

L'Empordanet va acollir el Dinar de la Mare el 5 de maig, enguany vam passar del centenar d'assistents! FOTO: MONTSE PARETA

TALLER MECÀNIC
Figueras

Reparació d'Automòbils i Maquinària

Tel./Fax 972 78 00 67 mail: tallerfigueras@hotmail.es
Ctra. de Figueres, 14 17134 LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)

MACIÀ JARDINER. s.l.

CONSTRUCCIÓ I
MANTENIMENT DE JARDINS
NETEJA DE PISCINES

C/ Nord, 2 17134 LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)
Tel. 972 780 441 Mòbil 605 915 352
oficina@maciajardiner.es

Alberana
HOSTAL
RESTAURANT

Cafeteria
Esmorzars de Forquilla
Servei de Carta
Menú diari
Habitacions

C/ Girona, 20 - Tel. 972 780 136 - 17142 VERGES (Girona)
hostalalberana@restaurant.cat

Reflexió: la vida i la mort

En aquest article les dones del Sinofós fem un parèntesi al seguit d'articles en què anàvem explicant la nostra joventut. Ja continuarem, però aquest any hem patit la proximitat de la mort de les nostres companyes de grup i aquest fet ens fa pensar.

Hem cregut convenient fer una reflexió de què és la vida i què és la mort, tot fent un repàs de la nostra pròpia vivència i de les experiències viscudes en contacte amb la mort de persones estimades.

És un tema del qual poques vegades es parla, perquè vivim sense pensar-hi. Els dies passen, i dia a dia anem fent anys. I sortosos dels que en poden fer!, diu la dita. Vivim cada moment i ens passen els dies pràcticament sense adonar-nos que ens fem grans. Fins que ho ets. Realment, te n'adones quan veus els fills i filles o nets i netes o besnets i besnetes créixer, o bé quan la força de les cames minva, o bé quan el cap va de pressa i el cos no tira i veus que per fer el que habitualment feies en poca estona, tardes molt més o simplement no pots fer-ho. Aquestes mostres de la mateixa vida et fan adonar que et fas gran. Quan arribes a aquesta etapa, has viscut una vida plena d'esdeveniments que t'han permès aixecar-te cada dia sense aturar-te a pensar en això tan senzill, la vida.

A la nostra edat, el dia a dia,
si ens trobem bé, és més senzill,
anem fent amb tranquil·litat, sense
presses, el cos ja ens hi acompanya
i ens ho demana

Jugant, vivint. FOTO: FINA JUÁREZ

Quan ets infant o jove, vius immers en una roda que et va fent girar per simple inèrcia i que segueixes sense ni tan sols pensar-hi. A mesura que et fas gran, i sobretot, nosaltres, ara, que ja tenim una edat –entre 67 i 90 anys–, ens adonem que hem fet un llarg camí i hem arribat aquí carregades de vivències, algunes plenes de felicitat i d'altres plenes de tristesa, però que totes ens han empès a viure cada dia. A la nostra edat el dia a dia, si ens trobem bé, és més senzill, anem fent amb tranquil·litat, sense presses, el cos ja ens hi acompanya i ens ho demana. El sol fet de tenir cura de nosaltres ja és una activitat que requereix el seu temps. Fem les feinetes a poc a poc com aquell que cuida un nadó amb delicadesa; és habitual sentir els nets i netes dir que el rostit o l'escudella de l'àvia són els millors, i és que la paciència i el temps que hi dediquem fa que el cuinat es faci lentament i per tant és més bo. Algun avantatge ha de tenir ésser gran!

Quan reflexionem en coses que ens fan pensar en la vida, ens venen al cap un munt de flaixos que incorporem sense adonar-nos-en com, per exemple, el sol quan surt cada matí, les plantes que creixen (l'arbre del jardí de casa, les flors, les verdures de l'hort, les males herbes que ens l'envaeixen...) i sobretot els petits i petites de la casa que veiem com es van fent grans.

Els records, la família i la mort

Ens agrada pensar i parlar del nostre passat, dels records, en definitiva, de la nostra vida. I és aquí on ens adonem que la vida és això: adonar-se que som vius, que vivim.

No podem pensar en la vida sense estimació. Sense la família o algú per estimar i que ens estimi, la vida no és vida. Per tant, la vida de les persones té sentit quan convivim amb altres persones. És bonic i reconfortant quan et sents estimat i pots estimar.

Parlem de quan érem petites. Vivíem amb els pares i els avis a la mateixa casa, érem una família gran i en formàvem part, ens sentíem acollides. De la mateixa manera que celebràvem les festes i participàvem en les feines de casa, també

convivíem amb la mort. La teníem present perquè la majoria érem de pagès i teníem bestiar que vèiem néixer, el vèiem com anava creixent i el vèiem morir. És el cicle natural de la vida. La vida al nostre temps d'infantesa era dura, no teníem les condicions d'higiene i sanitat que tenim ara, per tant les malalties i les morts eren freqüents. Morir per diftèria o "garrotillo", que nosaltres en dèiem, tifus, hepatitis, tuberculosi, febres de malta, etc. era freqüent. La gent s'acostumava a conviure amb dificultats que desencadenaven la mort. Això no vol dir que fóssim insensibles. La mort ha sigut sempre el pas més trist i difícil de viure per a una família.

Si una persona de la nostra família es moria, nosaltres érem allà, al seu costat. Hi anàvem, tot i que ens deien "ves, no hi has de fer res aquí". La Paquita recorda que la seva àvia va morir als seus braços quan ella tenia set anys. Estaven soles a casa un diumenge cap al tard quan l'àvia va morir. Li va rentar la cara, la va pentinar i no va dir res a ningú fins que la va tenir ben arreglada. Aquesta experiència ens demostra que la convivència amb la mort era habitual. La Paquita ens comenta que la seva àvia li havia explicat moltes coses de la vida i també com s'havia d'actuar davant la mort d'una persona. Abans, quan es moria un familiar, estava a casa fins a l'hora de l'enterrament i la família i els veïns li feien vetlla. La família es sentia acompanyada. En aquests moments de tristesa sentir-se acompanyat és molt reconfortant i ajuda a superar la buidor que et deixa la pèrdua de la persona estimada.

Recordem que es resava el rosari a la casa del difunt, però quan es va passar a resar-lo a l'església, va ser un descans per a la família perquè sovint a casa no teníem prou cadires

La colla del Sinofós. FOTO: FINA JUÁREZ

Abans, quan es moria un familiar, estava a casa fins a l'hora de l'enterrament i la família i els veïns li feien vetlla.

La família es sentia acompanyada

i es generava enrenou. El dol es vivia molt intensament, sobretot de cares enfora, havies de guardar una aparença de tristesa, i per això era molt freqüent veure persones vestides de negre ja que era el color indicatiu del dol. Recordem que fins i tot quan fèiem la comunió, si a casa havíem patit una mort d'un familiar, ens vestien de negre o vestit fosc i llaços de dol. Hi havia dones que podien anar anys vestides de negre perquè se'ls ajuntava un dol amb un altre. Els homes duïen una cinta negra ampla a la màniga.

I malgrat tot, cal viure

Sabem que morir és llei de vida i que la vida va lligada a la mort. Podem tenir una vida més curta o més llarga, això no ho podem triar i en som conscients, però totes desitgem que sigui llarga sempre que estiguis bé per gaudir-la. Sèneca deia "La vida és una obra teatral que no importa quant hagi durat, sinó com de bé que hagi estat representada". Doncs, vivim!

Normalment no penses en la mort. Només faltaria! No viuríem! Tot i fer-se gran i veure-la més a prop, vas tirant sense pensar-hi. La nostra mort no ens fa por, el que realment temem és el patiment i la malaltia.

El que no podem negar és que pensem en les persones que ens han deixat i trobem a faltar. El dol és dolorós i per més que passin els anys, el record, l'estimació i sobretot el buit que et deixa és present a les nostres vides. És difícil superar la mort d'una persona estimada, millor dit, no es supera. Simplement ho passes i el temps ho mitiga.

Les tradicions culturals de cada societat condicionen la manera d'expressar i passar el dol. Si observem diferents cultures, veiem que cadascuna té els seus rituals. Hi ha cultures que s'acomoden del difunt tot cantant i ballant o encenent foc com a símbol de purificació o bé fent uns crits de dolor, o resant, cantant o guardant silenci. Tots són signes externs, però el patiment és el mateix, som persones i estem fets per estimar i perquè ens estimin, i quan aquest lligam es trenca fa mal.

Normalment no penses en la mort. FOTO: FINA JUÁREZ

En la nostra societat, cada persona passa el dol a la seva manera i busca els mecanismes per poder sobreviure amb la tristesa del buit. Les persones que són creients troben un consol resant i pregant a Déu que els ajudi i aculli el difunt. Resar és una manera de passar la pena, són uns moments de recolliment que et permeten connectar o pensar en la persona que has perdut i et fa sentir més valenta per afrontar el dia. D'altres persones passen el dol recollint-se uns moments i expressant per escrit allò que senten o simplement pensant-hi. Per a d'altres, el fet d'estar en contacte amb la natura els ajuda a enfortir-se. Altres persones necessiten anar al cementiri molt sovint per mantenir el vincle amb la persona estimada. Totes les maneres són respectables i bones, sempre que t'ajudin a passar sanament el dol, ja que és un moment molt delicat en què cal cuidar-se i mimar-se. Pensem que és molt important sentir-se acompanyat, tot i sabent que el dol el passes tu sol i l'esforç de superació l'ha de fer un mateix.

Normalment no penses en la mort.

Només faltaria! No viuríem!

Tot i fer-se gran i veure-la més a prop,
vas tirant sense pensar-hi.

En general no s'està preparat ni educat per parlar de la mort, i menys per afrontar-la. S'està molt aferrat a la vida. No és que pensem que som eterns, però sí que ja arribarà... Sabem que hem de morir, però que no sigui avui.

Text: LES DONES DE LA COLLA DEL SINOFÓS
Redacció: ROSER BAGUÉ PARETAS

La carta

Mirant la vista al cel
pensant com fer arribar una carta
a les persones estimades
que no estan entre nosaltres.

Quantes coses els diríem,
quantes persones tenen algun
moment d'ansietat?

A aquelles persones estimades
que estan tan lluny de nosaltres,
ni amb avió hi arribaria mai la carta.

En tren, impossible,
un colom no tindria prou força.
Però amb la llum dels nostres ulls,
al cor i molta fe,
podem fer arribar la carta
com un missatge cap al cel blau.

Que bonic és si mirem el fi d'una platja,
mirant el mar tan blau i verd!
Sembla que ja hem arribat al cel,
perquè la il·lusió i la imaginació
ens ho fan pensar.

És tan senzill com la llum del dia que neix.
És tan bonic com el cel i el mar.

És tan bonic pensar en els éssers estimats
que estan tan lluny de nosaltres,
i tan a prop que els portem...
sempre, dins el nostre cor.

MARIA RUSCALLEDA RISSECH

PAUET
ELABORACIÓ DE PRODUCTES LÀCTICS

Agroalimentària FIDO, SCP.
Mas Benito, s/n. 17143 JAFRE - Girona
Tel. 972 76 83 55 - 616 659 357

Amb poc temps de diferència la Tallada ha estat present en dos esdeveniments importants de signe ben divers, l'un a Madrid i l'altre a Tarragona.

A Madrid, un acte dels ajuntaments que van patir la repressió de l'1-O; a Tarragona, acompanyant Mn. Joan Planellas en la seva ordenació episcopal.

A Madrid per aclarir falsedats

Representants municipals catalans van denunciar a Madrid les mentides de la policia i la Guàrdia Civil al judici de l'1-O

Una desena d'alcaldes, alcaldesses i regidors catalans representant els 19 municipis que apareixen en la interlocutòria del jutge Pablo Llarena, acompanyats del president de l'ACM i alcalde de Sallent, David Saldoni, van denunciar el dimecres 3 d'abril a Madrid que els cossos policials espanyols que declaraven al judici de l'1-O al Tribunal Suprem estaven mentint sobre el que va passar. En una roda de premsa al Centre cultural-Llibreria Blanquerna, els representants polítics locals varen voler evidenciar que la imatge que donen els guàrdies civils amb les declaracions al judici eren totalment "distorcionades i falses".

Després de projectar un vídeo en què es podia veure clarament que l'única violència que hi va haver va venir dels cossos policials espanyols, el president de l'ACM, David Saldoni, va explicar que "vam quedar petrificats per les declaracions al Tribunal Suprem" i va denunciar que amb aquestes declaracions de policies i guàrdies civils "es posa en qüestió la paraula i credibilitat dels ajuntaments mentint sobre el que va passar a molts municipis catalans".

Els representants municipals a la roda de premsa. Foto: ACM

Per la seva part, l'alcaldesa de Girona, Marta Madrenas, va recordar que la ciutat gironina "va ser especialment atacada i represaliada" amb quasi dos-cents ferits dels més de mil que es van registrar a Catalunya per les càrregues policials. Madrenas va denunciar que l'1-O "serà recordat com un dia fatídic i dramàtic de la història d'aquest país" i manifestà que "el relat que fan tots els agents de seguretat de l'Estat és inventat i fals, i no m'ho han d'explicar a mi perquè jo ho vaig viure".

El tercer tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, Jaume Asens, va manifestar que "els ajuntaments que vam rebre violència policial ens sentim indignats perquè estem sentint moltes mentides dels responsables policials i polítics d'un operatiu vergonyós" i afegí que "és un relat fantasiós, tergiversat que pretén reescriure la història dels nostres municipis".

Sota l'eslògan 'La veritat de l'1 d'octubre' la desena d'alcaldes, alcaldesses i regidors representants de municipis on hi va haver càrregues policials el dia del referèndum van voler evidenciar que als seus pobles es va viure un comportament cívic, pacífic i democràtic i que l'única violència va partir dels cossos policials.

A la roda de premsa, hi van ser presents l'alcalde de Follolosa, Eloi Hernández; l'alcalde de Callús, Joan Badià; l'alcalde de Sant Joan de Vilatorrada, Gil Arís; l'alcaldesa de Girona, Marta Madrenas; l'alcalde de Sant Julià de Ramis, Marc Puigtió; l'alcalde de Vilabella, Joan Maria Sana-huja; el regidor de la Tallada d'Empordà Antoni Fernández; l'alcalde de Dosrius, Marc Bosch, i l'alcaldesa de Garrigàs, Pilar Bosch.

ANTONI FERNÁNDEZ SANDOVAL

Ordenació episcopal de Mn. Joan Planellas

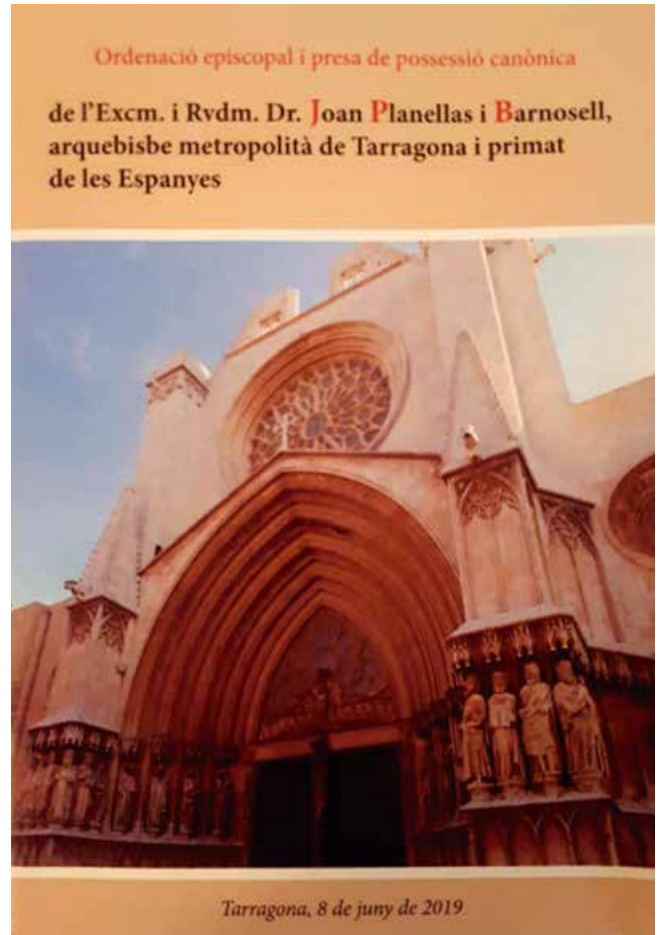
La comunitat parroquial de la Tallada i Tor està contenta perquè Mn. Joan Planellas, fill de Verges, i que des del 2013 va ser rector de les nostres parròquies de Marenyà-Tor i la Tallada, el passat 8 de juny va ser ordenat arquebisbe metropolità de Tarragona.

Cerimònia d'ordenació episcopal de Mn. Joan Planellas a la catedral de Tarragona, 8-VI-2019.

El nou arquebisbe de Tarragona, Joan Planellas.

Cartell de la cerimònia.

Una bona colla d'amics de la parròquia i de les parròquies veïnes, de les quals Mn Planellas era el rector fins ara, van assistir a la seva ordenació. Es va celebrar a la catedral de Tarragona una cerimònia religiosa amb un protocol litúrgic impressionant d'acord amb la importància de l'esdeveniment.

Estem tristos perquè deixa el nostre poble, però alhora immensament feliços per la nova tasca que molt encertadament li han assignat. Segur que portarà a terme la seva missió amb saviesa i pensant en els altres. Aquest és el nostre desig.

Com que el lema pastoral del seu ministeri diu: 'L'Esperit fa jove l'Església', esperem de tot cor que així sigui.

MÍRIAM PAGÈS

La Rosa a casa seva durant l'entrevista. FOTO: JOAN LORENZO

Rosa Vilavella Bahí, la noia de cal Pastor

Dels jocs infantils a la brisca a L'Empordanet, de besar el promès que marxa a la guerra a besar la besneta, un tractor que havia fet la volta al món i dos nanos entremaliats, una vida llarga i plena.

Una extensa catifa de menta generosa em dona la benvinguda al pas de la porta de can Macià, la llar de la Rosa en aquest matí de maig que omple de colors els camps. Amb ella conversem sobre la seva llarga vida.

Em convida a seure vora la finestra, "on t'estiguis més bé", diu, i s'asseu embolcallada per les orquídiades que ens serveixen de teló de fons. Les cuida amb cura, conscient de la seva fragilitat, feliç del regal per als sentits que les seves flors desprenen.

La Rosa s'acosta als 90 anys, va néixer el 18 d'agost del 29. Aquell any que als Estats Units vivien un daltabaix econòmic, cal Pastor de la Tallada s'omplia de felicitat amb l'arribada de la petita per a en Francisco i la Josefa, els pares de la Rosa. Dos anys més tard, la parella va tenir un altre fill, en Lluís, qui durant molts anys va ésser el nostre jutge de pau. El pare era de la Tallada i la mare havia vingut de la Sala.

Arriba en Josep, el seu fill gran, a qui tots coneixem més per Macià, jardiner i alcalde del nostre municipi aquest darrers anys i amb qui descobrim un

altre punt en comú: el seu avi, Josep Ferrer Aupí, també va ésser jutge de pau de la Tallada.

Només les cames evidencien el pas dels anys en la Rosa; sempre han estat el seu punt feble. Una caiguda l'any 74 amb una operació mal resolta va causar-li els primers problemes de mobilitat al peu. El 2007 es va trencar l'altra cama, també com a conseqüència d'una caiguda. Ella mou el cap conformada i amb mig somriure, però en Josep apunta: "passats els 80 anys, li van quedar les claus a dins i ajudant-se amb una escala va passar la tanca exterior de la casa". Una generació que mai no ha volgut "molestar" els altres, només faltaria! La Rosa riu tímidament quan ho recorda.

Va anar a escola fins als 16 anys, a la Tallada mateix, a l'espai que avui ocupa el dispensari, destinat llavors a les nenes, i la perruqueria actual, que ocupaven els nens. Precisament, la nostra perruqueria ha estat objecte fa pocs dies d'un petit reportatge al TN Comarques de TV3 i hi podem veure la Rosa fent molt de goig.

Hi havia molta mainada i recorda enriolada com a l'escola sovint li desapareixia

La Rosa quan tenia 18 primaveres.

l'esmorzar o el berenar, algun company d'estudis n'era el responsable. Amb les seves millors amigues, la Dolors Ferrer de can Silvestre i la Teresa Tarrats de cal Barber, jugaven al pati on avui tenim la pèrgola i els gronxadors a tocar l'ajuntament. Si pareu l'orella amb atenció, encara podreu sentir els ecos dels seus jocs infantils. En aquells anys no calia cridar "els carrers seran sempre nostres", era tan evident que no era necessari: la mainada els havia fet seus a ritme del risclat, el peu clo i la corda.

El que avui utilitzem com a dispensari, a més d'escola de nenes va tenir també una altra important funció: els diumenges a la tarda, sota el comandament de la senyoreta Pastoret, es compartia una de les primeres teles del poble.

Amb en Josep (dreta) i en Francesc, els seus fills.

Una generació que mai no ha volgut "molestar" els altres, només faltaria! La Rosa riu tímidament quan ho recorda

Bonanza i *El Virginiano* varen omplir moltes estones de lleure de la mainada talladenca. Quan encara no hi havia les espases de *Joc de Trons*, les praderies de l'oest americà bé podien ser un camp d'userda empordanesa. La imaginació al poder.

La generació de la Rosa i les posteriors estan marcades per un fet dramàtic de gran transcendència com va comportar la Guerra Civil del 36 al 39. Ella era petita, però recorda vivament el foc a l'església de la Tallada i el pas de molta gent camí de la frontera que paraven a les cases demanant menjar. La seva mare feia olles de caldo que repartia entre els qui feien el camí de la retirada. Entre tots ells, en recorda un especialment: un home que havia treballat tota la nit per la voladura republicana del pont de Verges el febrer del 39 prenia el brou calent mentre l'àvia Dolors, que era molt devota, amb el rosari a les mans s'exclamava "Verge Santa!". També la maleïda guerra va robar la joventut del que més tard va ser el seu marit, en Miquel Ferrer, que era de la Quinta del Biberó i entre el temps al front, el pas per un camp de concentració a València i la mili a Pontevedra, va ser més de set anys fora de casa. Amb en Miquel eren veïns, vivien molt a la vora, ell era nou anys més gran i la Rosa recorda el dia que va marxar al front, encara no complerts els 18: "Érem amb altra mainada a can Silvestre i la Justina ens va dir: feu un petó a aquests nois, que potser no els veureu mai més". Afortunadament la funesta predicció no es va complir i en Miquel va tornar, tot i que durant un temps pensaven que era mort perquè no tenien notícies seves fins que un company de Jafre els va escriure dient que estava malalt. La Rosa i en Miquel es van casar a l'església de la Tallada un lluminós migdia de novembre del 1955, "va fer molt bon dia", murmura la Rosa amb llum als ulls.

iCOLORS...

Interiorisme Pintura Rehabilitació
Aluminis PVC

972 78 05 18
c/ Mestral, 13 VERGES 17142 (Girona)
info.icolors@gmail.com

agroempordà s.l.

Albert Oliveras
629 602 162

c/ Canet, s/n - 17134 LA TALLADA (Girona)
Tel. 972 78 05 73
e-mail: albert.oliveras@agroemporda.cat

En Miquel feia de pagès i de ramader, amb vaques i porcs a casa com gairebé tothom al poble. Al casar-se, la parella es va instal·lar a can Macià, on va viure l'arribada dels seus dos fills, en Josep i en Francesc. El seu home era molt de la broma, amb una ironia afuada que posava en pràctica a la mínima ocasió. Va comprar un tractor petit, un McCormick, el qual va batejar com a "Magallanes" perquè deia que havia fet la volta al món i no creia quan se'l manava. La dificultat venia, principalment, que un tractor i un matxo són dues coses ben diferents i quan un intenta governar l'enginy mecànic a crits de "Bo, bo!", la tecnologia no ho interpreta correctament. Afortunadament, la cosa no va resultar greu més enllà d'un ensurt a tocar d'un camp del dipòsit d'aigua.

La Rosa recorda la infantesa dels seus dos fills, amb moltes hores per entretenir-se i rumiar quina en farien, especialment en Josep. Explica que tenien un rellotge de paret i un dia el van trobar tot desmuntat, amb les peces escampades per terra: el nostre Macià tenia curiositat i l'havia desballestat i al muntarlo de nou li sobraven peces! En una altra ocasió, amb els dos nois malalts al llit pel xarampió, van decidir "ferrar" una mula de juguina que els hi havien regalat. Resultat: les quatre potes de la bèstia trencades. La lògica infantil no admet discussió: "s'havia de ferrar", van contestar-li. Cap problema, una albergínia amb quatre pals podia ser una burra.

El maig del 1984, amb en Miquel ja molt malalt, el seu fill gran es casa amb la Cati. Pocs mesos després, aquell estiu la Rosa va perdre el seu company de vida. Al cap de dos anys arriba la primera neta, l'Anna, i amb ella una bella manera de sentir-se útil i lluitar contra la solitud que comporta la viu-detat. Més tard va néixer la Marta i després la seva besneta, l'Aina: elles són la seva alegria, nenes com li hagués agradat a n'en Miquel, que segur que somriu feliç quan les veu, des d'allà on descansa.

Un dia de celebració amb en Miquel, el seu marit.

Gairebé arribem al final de la nostra conversa d'avui i la Rosa em confessa com enyora les partides de brisca a L'Empordanet, interrompudes des de la mort de la Conxa Heureu de Tor. Ara no fan colla i ho troba a faltar, hi havia un bon ambient.

Les trobades dels dilluns i dimecres a La Caseta amb la colla del Sinofós la fan molt feliç. Manualitats amb les bones idees de la Fina, berenars i excursions a les quals pràcticament sempre participa. Diu que s'ho passa molt bé i ho espera amb il·lusió.

La Rosa somriu i després tranquil·litat quan ens acomiadem, una bona manera de passar per la vida.

JOAN LORENZO QUINTANA
Maig 2019

MACFONT, S.A.

Recursos del Mar per a la Indústria Alimentària

17002 GIRONA. 972-218825

WWW.IBERLAND.COM

info@macfont.es

JAUME PASCUAL PIBERNAT
Mòbil 607 234 388

Tel./Fax: 972 780 388 jpascual@sitelcon.com

C/ Major, 7 - 17134

LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)

L'escamot Greta Thunberg i el compromís amb el medi ambient

Aquest estiu farà tretze anys del devastador incendi que va destruir les pinedes del Puig Segalar.

Els pins ja hi tornen a ser espessos i l'amenaça d'un nou incendi es congria. Però, contrarellotge, sorgeixen iniciatives com la de l'Escamot Greta Thunberg

«Tic tac, tic tac.
Hi ha poc temps
i molta feina a fer»

D'això parlàvem amb en Rodrigo, un company voluntari ADF, a finals de febrer. Ens lamentàvem que els poderosos econòmicament s'esforcin a acumular més riquesa, que els poderosos políticament facin política en benefici del primers, i que els ciutadans en general no reaccionem al que veiem.

També ens lamentàvem del poc interès de les institucions públiques en la gestió de les pinedes del Puig Segalar. Bé sigui per la manca de dotació pressupostària, bé sigui per la poca convicció i compromís institucionals, van passant els dies i els anys, i els pins van creixent, i cada cop les pinedes s'assemblen més a com eren quan va cremar tot en l'incendi de l'any 2006.

Decidim passar a l'acció i concretem fer una jornada de treballs forestals cada primer dimecres de mes, i convidar altres veïns que voluntàriament hi vulguin participar.

L'escamot posa després de la feina. 10-IV-2019. FOTO: LLUIS BOVER

L'escamot en acció... consumint el pica-pica. 10-IV-2019. FOTO: LLUIS BOVER

Amb aquesta intenció acordem amb la Junta de l'ADF seguir executant la zona segura del Puig Segalar, a la zona de pícnic iniciada la primavera de l'any 2016. Ho comuniquem a l'Ajuntament i també els sembla bé.

El dimecres dia 6 de març al matí fem la primera jornada. Som una colla de jubilats i en Rodrigo, que pot venir perquè lliura a la feina. També ens acompanya el regidor Toni Sandoval.

Es constitueix l'escamot

En aquesta jornada, a més de desbrossar, parlem del que volem fer, del perquè ho volem fer i de com ho volem fer.

Comentem que un gran incendi forestal només és possible quan es combinen bé dos factors: el clima i la configuració del bosc.

Pel que fa al clima no podem evitar ni les altes temperatures ni el fort vent ni les baixes humitats. I ens resignem davant l'evidència que poca cosa podem fer per modificar-lo, si més no a curt termini.

Pel que fa a la configuració del bosc sí que veiem que hi podem intervenir, aclarint els pins i netejant el sotabosc. I això és el que hem vingut a fer.

Quan es va redactar el Pla de Prevenció d'Incendis Forestals, es va decidir que el lloc on estem seria una àrea segura, tant per a les persones en general com per als mitjans d'extinció en cas d'incendi, atès que hi ha la zona de pícnic i alhora hi convergeixen una colla de camins importants.

Decidim fer un grup de WhatsApp per organitzar-nos. Però quin nom li donarem? Hi ha diverses propostes i finalment ens constituïm com a Escamot Greta Thunberg.

L'espai net de sud a nord pujant de Marenyà al Puig Segalar el 10-VI-2019. FOTO: JOAN SAGUÉ

L'aclarida mirant d'est a oest pel camí d'Albons a Garrigoles el 10-VI-2019. FOTO: JOAN SAGUÉ

Per què ens anomenem Escamot Greta Thunberg?

Aquesta jove sueca ha donat un nou impuls a la causa ecologista, encapçalant les protestes d'estudiants contra l'escalfament global i alhora interpel·lant els polítics.

Els ha dit als polítics que són uns covards, perquè malgrat tenir coneixement de l'escalfament del planeta i de les se-

ves conseqüències, les seves polítiques no van més enllà d'aconseguir que els tornin a votar.

Ha denunciat que el preu dels luxes de l'Estat del benestar es paga amb el saqueig dels recursos naturals del planeta i l'escalfament global, i que les mesures que es prenen per evitar-ho són del tot insuficients.

Ella pensa que la humanitat només se salvarà si és capaç de salvar-se amb el planeta. I en aquest sentit diu que les polítiques actuals han fracassat, segons demostren els estudis de Nacions Unides, i per tant caldrà una nova política.

D'això i de més coses ens parla la Greta, i ens acaba qüestionant a tots plegats quina mena de futur deixarem als nostres propis fills, que és el que diem que estímem per sobre de tot.

Més mans, més voluntat

I després d'aquesta primera jornada n'han vingut tres més, una cada mes, perquè de ganes no ens en falten. I déu ni do el tros que hem fet i el goig que fa de veure.

De moment som autosuficients. Hi posem les nostres hores, els nostres cotxes, les nostres eines, el nostre esforç i fins i tot el pica-pica per acompanyar la conversa del descans i recuperar forces.

Pensem però que en l'àmbit municipal es podria intervenir per fer més efectiva la nostra actuació, tant amb una campanya de difusió i captació de més voluntaris, com amb una aportació mínima d'eines: podalls, tisores de podar, una moto-serra, una desbrossadora, una trituradora de restes vegetals, etc.

Amb aquestes jornades de sanejament forestal a l'entorn del Puig Segalar, pensem que posem el nostre gra de sorra

perquè les conseqüències de l'escalfament global no siguin tan catastròfiques.

Des d'aquí, i aprofitant l'oportunitat que ens dona aquest escrit, convidem el nou govern municipal a col·laborar-hi, i a tothom qui vulgui, a participar-hi voluntàriament.

Hi ha poc temps i molta feina a fer. Tic tac, tic tac...

JOAN SAGUÉ MERCADER
Voluntari ADF

Bar L'Empordanet

Joan Agustí Feliu

La Tallada d'Empordà

17134 GIRONA

Tel. 972 78 03 02

Un gran incendi forestal només és possible quan es combinen bé dos factors: el clima i la configuració del bosc

Club de Lectura de CaMaTorTa

Set mesos, set novel·les. De tota mena, clàssiques i actuals, històriques, ucròniques, teatrals o animals. Una per mes, tots els primers diumenges. Amb la crònica hi teniu un grapat de recomanacions de lectura ben interessants.

L'any 2019 va començar per a nosaltres amb un clàssic català: *El carrer estret*, de Josep Pla. El diumenge del cap de setmana de Reis vam gaudir d'una reunió alegre i distesa comentant les peripècies dels habitants d'aquest carrer emblemàtic de Palafrugell, presentats amb gran realisme de la mà del veterinari que arriba a Torrelles i que és més espectador que protagonista. La prosa sorneguera de Pla ens fa reviure uns personatges vius, descrits amb un estil amè i un llenguatge ric i precís (entre els quals destaca la Francisqueta, una cuinera xafardera que coneix tothom); se'ns fan tan vius que esperaries trobar-te'ls pel carrer en qualsevol moment encarnats en persones reals. Aquesta és una de les grans qualitats del nostre gran autor empordanès. Si no l'heu llegit, us el recomanem!

Diumenge 3 de febrer vam tornar a tenir la sort de poder compartir unes hores amb l'autora de la narració proposada, *Via fora*, la Mariona Masferrer, a qui volem agrair molt especialment que ens acompanyés, malgrat haver hagut de necessitar ser assistida a l'hospital per un accident domèstic la mateixa tarda.

Amb Mariona Masferrer, autora de *Via Fora*. 3-II-2019.

FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

La seva novel·la ens va encantar. Narra una història d'amor que dura tota una vida, la d'en Joan Pagès, implicat en les lluites dels remences al segle XV, una època en què els pagesos van començar un seguit d'accions per intentar que s'abolissin els abusos de poder que els eren aplicats per llei. Van recórrer al rei i van aconseguir, després de moltes llui-

tes, autorització per crear un sindicat i una sentència per a l'emancipació dels remences.

La Mariona ens va explicar molts aspectes de la creació de la novel·la, com l'acurada cerca d'informació i documentació per aconseguir una ambientació històrica fidel, així com anècdotes personals relacionades amb els documents familiars antics en què es pot provar que ella mateixa és descendent de remences, de la qual cosa ens va confessar sentir-se molt orgullosa.

De caire molt diferent a l'anterior, el 3 de març vam comentar *La llibreria ambulante*, de Christopher Morley. La trama és senzilla: la senyoreta Harriet McGill, una dona a la ratlla dels quaranta anys, en un cop de rauxa i atrapada per la intuïció que la vida pot ser viscuda d'una altra forma, decideix acceptar l'oferta del llibreter Mifflin i comprar el seu petit negoci sobre rodes i sortir així de la seva monòtona vida de granjera. En Roger Mifflin és un home reflexiu que estima la vida i els llibres i transmet aquest entusiasme a la seva acompanyant. Morley ens presenta una metàfora del viatge vital de tots dos protagonistes amb la lectura com a finestra oberta a altres mons i una defensa de la cultura de la qual els llibres són vehicle.

El mes d'abril vam comentar *El noi del Maravillas*, de Lluís Llach. Aquesta és la segona novel·la que llegim al nostre club del músic de Verges i, malgrat intentar-ho novament, no hem aconseguit que l'autor ens acompanyés. No defallirem i ho tornarem a intentar si llegim *Les dones de la Principal*.

El noi del títol de l'obra és en Roger Ventós, nascut a Sète, fill d'una anarquista catalana exiliada, que esdevindrà un baríton de gran prestigi internacional. La vida del jove està vinculada al teatre Maravillas, un teatre de vairetés del Paral·lel barceloní, on va viure la seva mare i la seva família i on ell acabarà passant els anys de joventut fins que comença a triomfar en el món de l'òpera.

El teatre Maravillas és un personatge més de l'obra, que pateix les conseqüències d'un context social marcat per la misèria, la repressió i la censura. Veiem com passa de l'època de

plenitud a la decadència al mateix temps que es viuen al seu voltant unes sòlides relacions d'amistat, lleialtat i amor que marquen les accions de la trama.

La trobada del mes de maig va tenir lloc el segon cap de setmana, concretament el dia 12, perquè hem pogut comptar amb la visita de Joan-Lluís Lluís, autor de *Jo sóc aquell que va matar Franco*, subvencionada per la Institució de les Lletres Catalanes, programa Lletres en viu. La tertúlia va començar al voltant de la definició d'*ucronia*. Aquesta obra presenta una desviació històrica clara a partir del moment en què es planteja una hipotètica aliança entre Franco, Hitler i Mussolini acabada la Guerra Civil espanyola; suposició que ens porta a reflexionar sobre la situació política, cultural i social actual.

Amb Joan-Lluís Lluís, autor de *Jo sóc aquell que va matar Franco*.
12-V-2019. FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

Els assistents vam escoltar amb gran interès l'exposició de l'autor i li vam fer moltes preguntes relacionades amb els personatges, principalment del protagonista, l'Agustí Vilamat, que no respon a l'estereotip d'heroi, sinó que és presentat com una persona propera, introvertida, insegura en molts moments i que fa tot el possible per sobreviure amb algunes mancances físiques que no l'afavoreixen i en un context social advers, en un periple per la Catalunya Nord, entre el Rosselló i el Vallespir.

Vam destacar altres temes com l'amistat incondicional en circumstàncies personals dures; la defensa de les idees, la relació entre catalans del nord i del sud i, entre molts d'altres, el gran interès per la llengua que mostra el protagonista, característica que coincideix amb la que té el mateix autor, col·leccionista de diccionaris de llengües diverses, especialment d'aquelles que no coneix, perquè la capacitat humana del llenguatge verbal el fascina. En Joan-Lluís va acabar la seva intervenció amb el relat d'un conte i ens va demanar que fem el possible per mantenir viva la tradició de narrar històries de forma oral.

Finalment, el 2 de juny hem comentat *La meva família i altres animals*, de Gerald Durrell, que no s'ha de confondre amb el seu germà gran (Lawrence), qui va ser conegut, entre altres obres, per la famosa tetralogia *Quartet d'Alexandria*. El famós naturalista i zoòleg anglès nascut a l'Índia ens explica la seva fascinació pels animals quan era un nen i vivia a Corfú, una illa grega que a la dècada dels trenta del segle passat encara era un paradís on anaven pocs turistes. Les descripcions detallades del paisatge i dels animals que va descobrint i que acaben a casa, provocant situacions delirants, es barregen amb anècdotes d'aquesta família insòlita, desbaratada i molt poc convencional. Un relat que evoca amb intel·ligència i amb una cruel tendresa les peripècies d'un jove aprenent de científic, amb molts tocs d'humor.

I per concloure la temporada abans de l'estiu, estem llegint una novel·la d'amistat indestructible, en què els protagonistes passen situacions difícils que posen a prova la seva relació: *El baile de las luciérnagas*, de Kristin Hannah. Ens trobarem a La Caseta el diumenge 7 de juliol per comentar-la i gaudir d'una altra de les nostres animades converses al voltant dels llibres i de la vida. Us hi voleu afegir? Si ens voleu acompanyar, cada primer diumenge de mes tindreu una tarda ben agradable, amb berenar inclòs.

Abans d'acabar agraïm la col·laboració de l'Ajuntament del nostre municipi, que ens cedeix l'espai cultural La Caseta per fer les trobades i ens proporciona un petit obsequi per als autors convidats. També a la Biblioteca Víctor Català, que ens ajuda desinteressadament en l'organització de l'activitat proporcionant-nos els lots de llibres que llegim, i molt especialment a les persones assistents a les trobades que em fan confiança, perquè sense totes vosaltres aquesta activitat cultural que ha arribat als set anys de recorregut (amb 77 llibres comentats i la visita de 22 autors) no seria possible. Bon estiu i bona lectura!

MARGARITA VIDAL
Dinamitzadora del Club de Lectura

La febre de l'hort

En el paisatge de cada poble els horts són espais peculiars, sovint llocs incògnits, amagats, entre les cases, al costat de palleres o fent part de patis o jardins.

En un racó discret de la Tallada, entre el carrer Major i un desguàs que aboca a la riera hi ha una breu extensió que abans es coneixia —diuen— com “els quadrons de les caritats”. En Vicenç Paleta i en Lluís Pastor hi són veïns i amics en una mena de camaraderia hortolana feta d'anys i panys d'eixarcolar, cavar, regar, adobar i collir. L'un alt, l'altre baix, conformen una parella còmica d'efectes garantits, com qualsevol de les parelles universals des de Don Quixot i Sancho fins a l'August i el Clown. Tant de temps de mirar ara les cebes de l'un, ara les de l'altre, de fotre's l'un de l'altre i de riure junts de les coses que passen, els han retallat en aquests papers que executen amb una ironia sorneguera i refinada. Sentenciós i prudent l'un, esvalotat l'altre, tots dos garlaïres, poden explicar històries antigues: “un any amb les cebes em vaig comprar el primer cotxe. Va venir un i n'hi vaig demanar 150.000. Cent trenta, va dir ell. Ja te les pots endur. I amb aquelles cent trenta em vaig comprar el cotxe”.

Una altra: “en Vicenç és un gran caçador, de bolets també. Una vegada em va fer pujar amb la furgoneta a un lloc d'aquestes muntanyes —assenyala darrere seu un lloc indeterminat—, vam carregar no sé quants quilos de bolets, però em va fer passar per uns camins!” “Es feia fosc i amb les pedres del camí, saps què?” “Ja” “Doncs sí, tota la roda desfeta...” “I que no hi havia manera de posar la maleïda roda de recanvi en aquell pedregar, i es feia fosc” “Sí” “Total, que vam baixar amb tres rodes, vet-ho aquí!”.

De contalles en tenen de tota mena: certes, exagerades, intencionades o morals. Són històries hortolanes. Perquè l'hort és per viure d'una manera determinada; l'hort és per passar-hi matins i tardes: “aquestes cebes estan gamades. Ja t'ho dic jo. Han olorat el rondul que has tirat a l'herba. No m'agrada la cara que fan”. “Que no, que les vaig sulfatar amb coure ahir. I ho dius malament: es diu rondup”. “Sí, sí, sulfat: mira aquestes herbetes rostides!”

Conformen una parella còmica d'efectes garantits, com qualsevol de les parelles universals des de Don Quixot i Sancho fins a l'August i el Clown

Una ironia sorneguera i refinada. FOTO: LLUÍS BOVER

La discussió pot donar moltes voltes, però no pot anar gaire enllà perquè l'un “és el millor hortolà del poble” —diu en Vicenç d'en Lluís. “Va, home, va”— replica, afectant modèstia, en Lluís. Però afegeix: “Aquesta rega la vaig fer sense tirar la llinya”. “Sí home, dues n'hi vas tirar, una per cada costat.” “I ca, si hi tiro la llinya tot això —unes mossegades inapreciables a la vora perfecta de la rega— no es veuria.” “No t'ho dic, que és el millor hortolà?” “I ell va venir de Fitor de petit i ara és l'amo del poble.” “Au va! Un pagès petit...” I així va passant la tarda, mentre en Vicenç pondera la finor de les patates monalisa, o el gust de l'enciam del sucre. “És que és un llaminer!”, rebla en Lluís.

L'hort o la natura ordenada. FOTO: LLUÍS BOVER

I els moniatos: "En aquell racó en Vicenç en va fer uns de més de quinze quilos. Ho sé perquè me'n vaig endur un per pesar-lo en una bàscula elèctrica que tinc. Jo mai n'he fet de tan grossos. Però un dia per treure les males herbes hi va tirar rondup" "I se'm van podrir tots" conclou en Vicenç. I així...

De tot en fan massa, massa cebes, massa tomata, massa melons. A casa no donen l'abast amb tanta producció. Però al final tot s'aprofita. Si els aiguats de la tardor van malmetre les cols, se les menjaran les gallines. I sempre deixen una rega sobrera de faves per fer-ne grana per planter. Al capdavant, l'hort és un microcosmos situat entre una collita i l'altra, entre la llar i la natura. Pugó, mildiu, ventades, sequera i aiguats són naturalesa. Però l'hort és una naturalesa civilitzada —d'allò que entenem com a civilitzat des que la humanitat va adoptar l'agricultura com a forma de vida. L'hort té

L'hort com a excusa o coartada. FOTO: LLUÍS BOVER

una arquitectura triangular de canyes i regues i una geometria lineal de feixes paral·leles. A l'hort, la natura s'hi ordena en regues, erols i caminois; es vivifica regada amb pous i bombes; s'assegura encanyada, s'adoba, s'esponja netejada de males herbes i es saneja contra plagues. A l'hort es cullen els fruits i hi ha el planter, la incubadora de la collita propera. I és, al mateix temps, l'avantsala del rebost i de la cuina. De l'hort en surten amanides i escudelles, fruita, matèria primera per a les truites, verdura per a la nit, acompanyaments per a la carn i el peix, llegums tendres i secs, conserves per tot l'any. Tot a major glòria del bon menjar.

Arquitectura triangular de canyes i regues. FOTO: LLUÍS BOVER

L'hort també proporciona beneficis immaterials: és una magnífica excusa, és la coartada per estar-se a l'aire lliure plaguejant amb l'amic o treballant sol, esforçant-se, patint i perfeccionant un art que es refina amb els anys i que afegeix sentit a la vida i esdevé una febre lleugera que no et deixa viure de braços plegats, que t'empeny i t'inquieta: la febre de l'hort.

RAMON CASARES

101 Anys de la visita de Valentí Fagnoli a la Tallada d'Empordà i Tor

El propassat mes de maig va fer 101 anys de la visita del fotògraf Valentí Fagnoli a la Tallada d'Empordà i Tor. Tal com explicarem a continuació, es tracta d'un fet molt important per a la història del poble, perquè de la visita en va sortir el testimoni fotogràfic més antic del municipi del qual es té constància. En aquest article ens proposem, d'una banda, difondre aquestes imatges i explicar en quin context es van generar; i, d'altra, retre homenatge a la figura de Valentí Fagnoli, aquest any que es commemora el setanta-cinquè aniversari de la seva mort.¹

Qui era Valentí Fagnoli Annetta?²

Probablement tots haurem vist (encara que moltes vegades sense saber-ho) alguna de les postals fotogràfiques de Valentí Fagnoli. Des del meu punt de vista, el fet que actualment molta gent conegui la seva obra es deu a la conjunció de tres factors: en primer lloc, a l'antiguitat de les imatges, anteriors a les transformacions de la segona meitat del segle XX; en segon lloc, a la seva rica temàtica, en la qual els exteriors tenen un paper protagonista, i, finalment, a l'explotació comercial del seu treball mitjançant postals. Els experts, a més, hi sumen la qualitat del seu treball, que ha

convertit la seva obra en tot un referent de la fotografia europea de les primeres dècades del segle XX. Tanmateix, Valentí Fagnoli ja era un fotògraf popular a la seva època. Popular i, val a dir-ho, amb èxit, tal com ho testimonien els diferents premis que va guanyar entre 1917 i 1934. El fet que conreés amb habilitat diversos gèneres fotogràfics, com el retrat individual i col·lectiu, la fotografia publicitària o el reportatge social, probablement hi contribuí.

A dia d'avui encara hi ha molts interrogants sobre la seva biografia, especialment en relació amb la seva primera etapa vital i primers anys de formació. Sobre aquest període coneixem del

¹ Enguany per commemorar-ho s'estan duent a terme una sèrie d'actes relacionats amb la seva vida i obra. Actualment es poden visitar dues exposicions molt recomanables a Girona: *Valentí Fagnoli. El paisatge revelat* (Casa de Cultura) i *Valentí Fagnoli: l'art en la fotografia* (sala temporal del Museu d'Història de la Ciutat).

² La biografia més completa del fotògraf, la trobareu a l'obra de Joan BOADAS i David IGLESIAS: *Valentí Fagnoli: 1885-1944*, Ajuntament de Girona (SGDAP): Girona, Col·lecció Girona Fotògrafs (núm. 5), 2010.

cert que la seva família procedia d'Itàlia, tal com es pot deduir del seu cognom, i que va néixer a Barcelona el 12 d'abril de 1885. Una altra dada que sabem amb tota seguretat és que la família Fagnoli s'instal·là al carrer de les Olles de Girona el 1898, i que Valentí començà la seva trajectòria professional al suplement literari gironí *El Autonomista* l'any 1911, després d'una breu estada a l'Argentina. També coneixem que a Girona col·laborà amb Rafael Masó, un dels seus grans valedors (i arquitecte de la seva nova casa al carrer de la Sèquia de Girona, on va viure amb la seva esposa i quatre fills).

La salvaguarda del patrimoni i el Repertori Iconogràfic d'Espanya ³

Bé perquè no casava gaire amb el seu caràcter inquiet o bé perquè simplement no disposava de capital suficient, el fet és que Valentí Fagnoli no va obrir mai una galeria fotogràfica, sinó que es dedicà a la fotografia ambulante. Va rebre encàrrecs de particulars, publicacions, institucions i organismes públics, i també es va guanyar la vida venent les seves postals fotogràfiques en establiments comercials, farmàcies i fins i tot parròquies. Entre els diferents encàrrecs rebuts, volem destacar-ne un per l'estreta relació que tindrà amb les fotografies objecte d'aquest article. Es tracta de la seva participació en el Repertori Iconogràfic d'Espanya, un projecte ambiciós i sense precedents de catalogació del patrimoni històric i artístic espanyol, en un moment en què, manllevant les paraules de Jeroni Martorell, "*Caen abandonados edificios monumentales antiguos: el oro yanqui adquiere, los anticuarios se llevan, de las casas y de los templos, detalles arquitectónicos y esculturas, pinturas y tapices, objetos de orfebrería, arquetas, muebles, miniaturas... todo género de obras de arte*" (gener de 1919). És en aquest context que una sèrie de polítics i intel·lectuals catalans, de la talla d'Enric Prat de la Riba o Puig i Cadafalch, es conjuren per protegir el patrimoni de Catalunya en les dues primeres dècades del segle XX, per contrarestar així la ineficàcia de l'Estat espanyol i la seva legislació antiquada i obsoleta en matèria de conservació i protecció. La creació de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) el 1907 amb, entre d'altres, l'objectiu de localitzar i catalogar aquest patrimoni (les missions arqueològiques als Pirineus són un dels episodis més coneguts), i el Servei de Conservació i Catalogació

de Monuments (SCCM) de la Diputació de Barcelona es van convertir en dues peces fonamentals per a la creació i impuls del Repertori Iconogràfic d'Espanya. Coordinat pel fotògraf barceloní Adolf Mas i l'arquitecte Jeroni Martorell, el Repertori es marcava com a principal objectiu la creació d'un exhaustiu arxiu gràfic del patrimoni monumental, per tal de garantir-ne la preservació, evitar-ne la comercialització fraudulenta i a la vegada difondre'l.

La visita de Fagnoli a la Tallada d'Empordà i Tor

És precisament Adolf Mas qui escull Valentí Fagnoli per documentar el patrimoni de les comarques gironines. La relació professional que iniciaren ambdós fotògrafs el 1916⁴, no exempta de tensions i estires i arronses per qüestions salarials, es va allargar fins a la dècada de 1930, amb diferents graus d'intensitat, i va donar com a fruit més de dos mil negatius, que avui en dia es troben custodiats a l'Arxiu Mas de Barcelona.

Sabem que el delegat C (denominació assignada al corresponçal de Girona), és a dir, Valentí Fagnoli, va enviar a Adolf Mas vuit fotografies de la Tallada i una de Tor. Curiosament no n'hi havia cap del nucli de Marenyà, que no estava inclòs en l'itinerari o "mapa arqueològic" dissenyat *a priori* pels experts del Repertori, malgrat que, tal com sabem avui en dia, es tracta d'un punt de gran interès arqueològic i artístic. La feina feta prèviament pels erudits de cada zona (a Girona per Josep Colominas i Roca), consistent en l'elaboració de fitxes catalogràfiques, on s'anotaven els elements a documentar de cadascuna de les poblacions, per tal de facilitar així la feina posterior dels fotògrafs, doncs, en aquest cas no va ser del tot exacta o exhaustiva. És per aquest motiu que als delegats se'ls donava una certa llibertat a l'hora de fotografiar altres elements que, una vegada en aquestes destinacions, poguessin considerar d'interès per al Repertori Iconogràfic d'Espanya, cosa que no va succeir amb l'església i nucli antic de Marenyà.

La visita de Valentí Fagnoli a la Tallada i Tor s'ha pogut reconstruir a través de la correspondència i les despeses de

³ Per a l'elaboració d'aquest apartat i el següent, ens hem basat en l'obra de Joan BOADAS: *Fotografia en temps de Noucentisme: Adolf Mas, Valentí Fagnoli, Jeroni Martorell i el repertori iconogràfic*, Ajuntament de Girona (SGDAP): Girona, 2018.

⁴ El 16 de febrer de 1918, Valentí Fagnoli signava un contracte que el lligava a Adolf Mas, com a delegat C, on es detallaven les feines a fer: "1er. Fer una quantitat mínima de 350 clixes útils mensuals; 2on. Entregar aquesto degudament revelats; 3er. Posar epigrafes a las probas dels mateixos; 4art. Retornar útils o inútils, la mateixa cantitat de placas rebudas".

viatge del fotògraf dipositades a l'Arxiu Mas de Barcelona. Sabem que després d'un primer mes i mig de feina amb un temps deplorable, que dificultava enormement la feina pels mitjans tècnics utilitzats en aquell moment, la climatologia va donar un respir i Fargnoli va agafar un tren a Girona el 16 de maig per visitar, primer, Sant Jordi Desvalls, dinar a Jafre i a la tarda visitar la Tallada. Tor, Bellcaire i Albons van ser visitats a l'endemà, després de fer nit a Torroella de Montgrí. Finalment, després de fotografiar algunes masies dels afores de Torroella, Valentí Fargnoli regressà a Girona el 18 de maig. A tall d'anècdota, sabem que el primer dia va gastar 3,85 pessetes, el segon, 3,50 pessetes i el tercer, 8 pessetes.

Ens podem imaginar les dificultats i incomoditats del viatge: una càmera pesant, material fotogràfic delicat (les plaques de vidre es trencaven amb facilitat), unes vies i uns mitjans de transport que, a excepció del ferrocarril, no havien canviat en segles, i uns hostals i fondes que en molts casos deixaven molt a desitjar. Una vegada Fargnoli arribava a la destinació prevista, a més, es trobava amb altres imprevistos: els rectors a vegades no hi eren o els responsables de la parròquia no volien obrir la porta, tal peça havia estat venuda i, per tant, no es podia fotografiar, no hi havia prou llum a causa del mal temps, etc. "[...] que no es cregui que arribi al molí y fagi farina", li deia el fotògraf al senyor Mas en una de les seves missives. Per aquest motiu i

altres, sabedor de la seva professionalitat i eficàcia, Valentí Fargnoli no s'estava pas de negociar a l'alça el preu del seu treball quan ho creia oportú.

Les 9 fotografies ⁵

Sobre les nou imatges seria bo dir, en primer lloc, que disposem, d'una banda, de la matriu fotogràfica negativa enviada per Valentí Fargnoli i, d'altra, de la reproducció en forma de còpia positiva, amb la sobreimpressió del número de registre, una breu descripció de l'objecte fotografiat i un topònim.

Tal com podem observar en el següent exemple, una cosa i altra no sempre coincidien.

En aquest cas, Fargnoli va fer un clixé del "portapans" i la naveta de l'església parroquial de Santa Maria de la Tallada, del qual es van extreure dues còpies positives, amb el mateix número de registre i diferenciades amb les lletres A i B (que ja es poden apreciar al negatiu).

Malauradament, aquestes dues peces d'orfebreria, juntament amb la creu que podem veure a continuació, es troben avui en dia desaparegudes, cosa que converteixen les fotografies realitzades per Fargnoli en un testimoni únic del patrimoni que en el passat va tenir el poble.

Reg. 805417/19. Institut Amatller d'Art Hispànic (Arxiu Mas: Valentí Fargnoli) - Ajuntament de Girona-CRDI (1918). Es tracta d'un negatiu i dues còpies positives de dos objectes litúrgics de l'església de Santa Maria de la Tallada. L'objecte A és una naveta (vas en forma de nau on es guarda l'encens per a les cerimònies del culte) i l'objecte B, d'un "portapans" (recipient que conté les hòsties consagrades).

⁵ Algunes d'aquestes fotografies van ser publicades per Josep CASAS i Narcís GIBRAT a *La Tallada d'Empordà*, Quaderns de la Revista de Girona, núm. 119, sèrie Monografies locals, núm. 72, Girona: Diputació de Girona i Caixa de Girona, 2005. Ara bé, la fotografia de la p. 67, corresponent a l'església de Santa Maria de la Tallada, està mal datada i erròniament atribuïda, ja que l'autor és Valentí Fargnoli i la va fer l'any 1918.

Reg. 805420. Institut Amatller d'Art Hispànic (Arxiu Mas: Valentí Fargnoli) Ajuntament de Girona-CRDI (1918). Creu, amb dos àngels i una arqueta, de l'església de Santa Maria de la Tallada.

A banda de fotografiar art moble, Valentí Fargnoli també va fotografiar diferents monuments de la Tallada i Tor. L'objectiu no només eren les esglésies romàniques, sinó també diferents parts del recinte emmurallat de la Tallada, cosa que ens permet establir una comparativa entre com eren abans de 1918 i com són actualment. Salta a la vista les transformacions que, tant aquests elements com el seu entorn, han sofert al llarg d'aquests 101 anys.

Reg. 805414/15, 806037. Institut Amatller d'Art Hispànic (Arxiu Mas: Valentí Fargnoli) - Ajuntament de Girona-CRDI (1918). Vista general de l'església i façana de Santa Maria de la Tallada. En aquestes fotografies podem observar com encara no existia el rellotge del campanar i com hi havia un mur perimetral al voltant de l'església, que probablement pertanyia a l'antic cementiri.

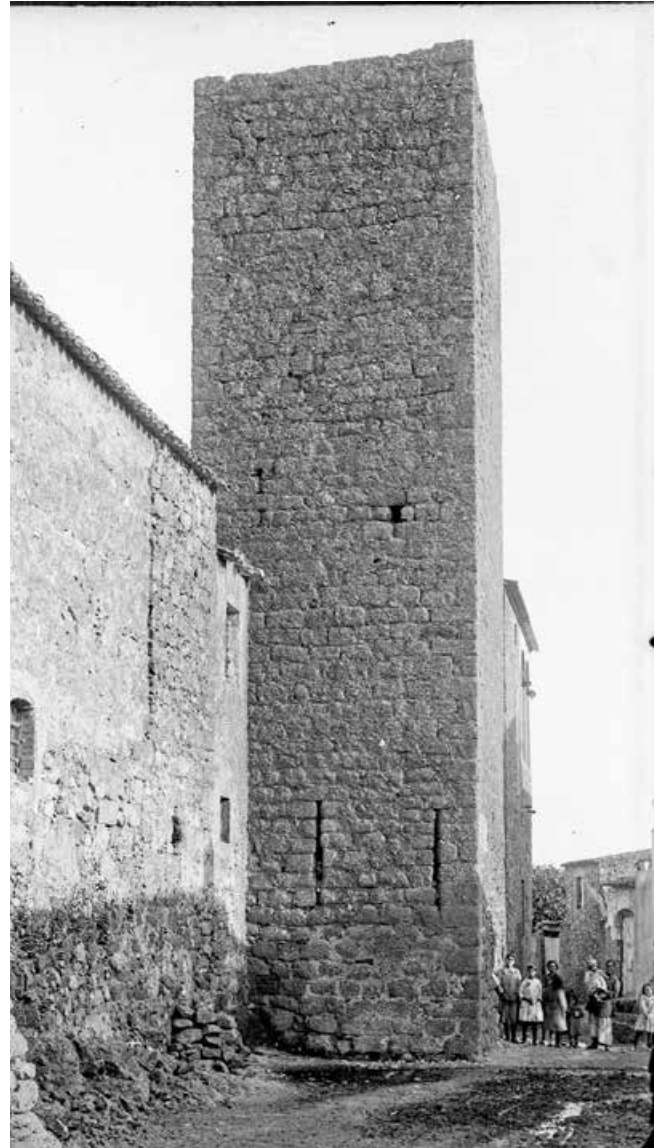
No sabem si és perquè el fotògraf buscava una referència d'escala en les seves fotografies o perquè la gent estava interessada a participar en un esdeveniment excepcional com era la visita d'un fotògraf, o ambdues coses alhora, el cas és que en les fotografies apareix gent anònima.

Institut Amatller d'Art Hispànic (Arxiu Mas: Valentí Fargnoli) - Ajuntament de Girona-CRDI (1918). Vista exterior de l'absis de l'església de Sant Miquel de Tor. Com podem apreciar, l'entorn avui en dia és molt diferent.

Reg. 805422, 805424. Institut Amatller d'Art Hispànic (Arxiu Mas: Valentí Fargnoli) - Ajuntament de Girona-CRDI (1918). Mainada al pont (avui en dia desaparegut) de la Torre del Portal de la Tallada, i nen a la Torre de can Japot de Dalt (l'esvoranc encara no havia estat restaurat).

Reg. 805427/805428. Institut Amatller d'Art Hispànic (Arxiu Mas: Valentí Fagnoli) - Ajuntament de Girona-CRDI (1918). Nova perspectiva de la torre de can Japot de Dalt (dels segles XIII-XIV). La segona torre correspon a la Torre de can Pere Blanch o torre de la plaça de la Constitució. En aquest darrer negatiu, podem apreciar, a banda d'un grup de persones, una part del pany de l'antiga muralla medieval i com la torre quadrada dels segles XV-XVI (actualment de 6 metres d'alçada) era aleshores gairebé el doble d'alta de com és avui dia.

Aquestes persones solen ser nens i dones, probablement, del poble. No es veuen, en canvi, homes, perquè possiblement estaven treballant.

Si no fos perquè l'objectiu era fotografiar aquests monuments, en alguns casos semblen retrats de grup. Amb els mitjans tècnics d'avui en dia es poden apreciar perfectament els rostres, i si algú encara és capaç de fer-ho, fins i tot identificar aquelles persones.

Valentí Fagnoli és qui probablement va realitzar les fotografies més antigues de la Tallada d'Empordà i Tor. A través d'elles hem pogut observar com part del patrimoni, malauradament, s'ha perdut o transformat. La Guerra Civil (1936-1939)

probablement en va ser un dels principals responsables. En un altre article (que aviat tindrem enllestit), dedicat a l'obra fotogràfica de Joan Subias Galter, comentarem les imatges realitzades per ell anys abans o durant el conflicte bèl·lic, en qualitat de comissari de patrimoni artístic i arqueològic de la Generalitat de Catalunya a la província de Girona. Aquest material en permetrà observar, entre altres coses, com era el patrimoni de Marenyà (la gran absent en aquest article) abans que s'acabés la guerra, i com Subias va aprofitar l'extraordinària tasca de catalogació portada a terme per Valentí Fagnoli anys abans.

SEBASTIÀ VILLALÓN
historiador i tècnic de l'Arxiu Municipal de Girona

Retrat a llapis de Beethoven realitzat per August von Kloeber.

Ludwig van Beethoven

La vida de Beethoven va estar marcada per la tragèdia i plena de contrastos. La seva infància va ser dura. La seva joventut, en començar a destacar com a pianista i compositor, va ser d'uns anys de màxima plenitud. Però després, en aparèixer els primers símptomes de sordesa, la seva vida va fer un tomb terrible. Tot i continuar treballant, la manca d'oïda i la humiliació que això li comportava el van anar sumint en un profund estat d'amargura i depressió, provocant-li un canvi en l'ànim i un tancament en sí mateix fins la seva mort.

Impregnat de les idees revolucionàries de la Il·lustració, amb Beethoven s'inicien grans canvis en el món de la música. Fins llavors, un compositor era un destre artesà disposat a satisfer les demandes musicals del noble per al qual treballava. En canvi, amb Beethoven el compositor passa a ser un artista que compon per a la posteritat. I sobre el seu estil musical, tot i que va començar a compondre seguint l'estil clàssic¹, gràcies al seu talent i creativitat, aviat trobaria un llenguatge propi que estava més enllà del temps en què va viure i que posaria les bases del romanticisme.

Va néixer el 1770 a Bonn en el si d'una família humil. El seu pare era un músic de segona fila que treballava a la cort. Era una persona bohèmia, malvada i aficionada a la beguda i no aportava prou recursos econòmics a la família. Així, en descobrir que el seu fill interpretava amb facilitat petites peces al piano, el va sotmetre a un règim sever amb la intenció de convertir-lo en un segon Mozart i treure'n profit econòmic. A diferència de Mozart, Beethoven no tenia una predisposició natural cap a la música, i per aquest motiu l'aprenentatge sempre va ser quelcom imposat. El seu pare, doncs, el tancava en una habitació on només hi havia un piano i no el deixava sortir fins que havia après les lliçons d'aquell dia. A l'edat de 7 anys ja va patir el primer intent d'explotació per part del seu pare, fent-lo tocar en públic juntament amb un altre alumne. I en aquella audició el va veure Christian Gottlob Neefe, músic i compositor que acabaria sent el seu primer mestre de veritat:

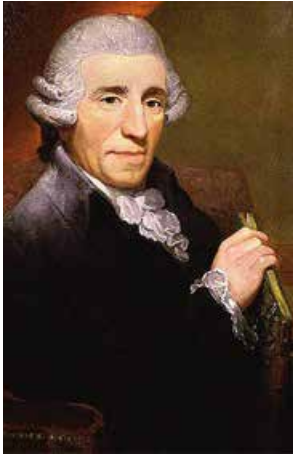
Christian Gottlob Neefe.

“Vaig quedar impressionat quan vaig sentir tocar Beethoven. Desitjava que tingués una formació musical de veritat i vaig convèncer el seu pare per tenir-lo com a alumne. Sota el meu mestratge, li vaig donar a conèixer la música dels grans mestres (Bach, Haendel, Haydn). També vaig continuar ensenyant-li violí i, com que

tenia tanta facilitat per tocar, aviat va formar part de la meua orquestra de teatre, i fins i tot em substituïa al piano quan jo estava de gira amb la meua companyia d'òpera. Paral·lelament a la música, també va conèixer l'obra de Shakespeare, Schiller o Goethe, els grans poetes. Van ser uns anys intensos i fructífers. Quan l'aristocràcia li va pagar el primer viatge a Viena, vaig publicar en una revista musical que Beethoven es mereixia que se l'ajudés, ja que podia arribar a ser un segon Mozart. En llegir-ho Beethoven, va contestar-me agraït des de Viena, dient-me que si mai arribava a tenir èxit, la meitat d'aquest m'havia de correspondre a mi.”

A l'edat de 22 anys, quan va morir el seu pare, decideix deixar Bonn i desplaçar-se definitivament a Viena per continuar estudis. Però no era un alumne fàcil. Amb una creativitat en continu desenvolupament i capaç de compondre dins del seu propi estil, li costava admetre algunes de les coses que li ensenyaven. Així ho explica el primer mestre que va tenir allà, **Franz Joseph Haydn**:

¹ Clàssic es refereix al classicisme, l'estil musical de la segona meitat del segle XVIII, amb Mozart i Haydn com a compositors més representatius.

Franz Joseph Haydn.

fons, crec que Beethoven necessitava més educació espiritual que musical, ja que en aquest camp ja ho aniria aprenent a base del seu propi esforç. Per tot plegat, les classes solien acabar malament i el vaig acabar avorrint. Després de deixar les meves classes, se'n va anar a aprendre amb Antonio Salieri, i amb aquest sembla que va aguantar més temps”.

A Viena no va tardar gaire a conquerir fama com a pianista. El seu estil d'execució va causar molta impressió. Els vienesos estaven acostumats a l'estil polit i fluid de Mozart o Hummel. I apareixia Beethoven amb les mans alçades, colpejant el piano i trencant cordes, tot buscant en l'instrument un tipus de sonoritat fins llavors inexplorada. Als fabricants de pianos, els en demanava un de més robust i enèrgic que el vienès, i això va propiciar l'evolució i perfeccionament de l'instrument. A més a més de ser un pianista avançat, també era un gran improvisador. En aquell temps, era costum fer concursos. Cada pianista participant havia de crear música a partir d'un tema musical que se li donava. I Beethoven va vèncer en diferents ocasions tots els bons pianistes vienesos d'aquell moment.

“Beethoven no era el tipus d'alumne a qui es pot ensenyar amb facilitat. Tenia excessiva confiança en el seu propi geni i no volia acceptar algunes de les regles de l'harmonia que li ensenyava o algunes correccions que li feia. Amb aquesta actitud, vaig fer-li notar que en les seves obres sempre s'hi podria trobar quelcom inesperat i poc corrent. Però en el

L'aristocràcia de llavors, liberal i amant de la música, aviat el va acceptar. En aquest cercle, Beethoven es movia amb naturalitat i seguretat. Es sentia un ser superior a ells i afirmava que “és fàcil conviure amb l'aristocràcia si tens alguna cosa que els impressioni”. A diferència de músics anteriors, com Haydn o Mozart, que solien dinar amb els criats, Beethoven arribava a compartir taula amb els nobles. A més a més de ser acceptat, va tenir patrons que li assignaven una quantitat de diners fixa perquè pogués compondre i tocar. Passava per bons moments: tenia èxit com a pianista i professor i era una persona honorada i admirada. En una carta a un antic amic de Bonn li diu que “les meves composicions em produeixen força diners i puc dir que em fan més encàrrecs del que puc atendre. Més que això, per a cada composició tinc tants editors com vull disposats a publicar la meua obra. Ells ja no negocien amb mi: jo fixo el preu i ells paguen”. El seu gran amic, el comte Ferdinand von Waldstein, parla d'ell així:

Ferdinand von Waldstein.

“El seu cercle d'amics estava lligat sobretot a l'aristocràcia, però no era gaire extens degut al seu caràcter fogós, violent i orgullós. Amb aquest caràcter, li va costar trobar el seu lloc dins d'aquesta societat. Si a això li afegim que el seu aspecte físic no era gaire agradable, encara afavoria que la gent el

rebutgés, estenent-se també pel que fa a relacions femenines. Tot i que va galantejar amb moltes dames d'alta societat, mai va trobar la persona capaç de casar-se amb ell”.

escola de dibuix i pintura

Iniciació i nivell avançat
Estudiants BBAA i d'arquitectura
Ensenyaments artístics
Plàstica infantil

ensenyament personalitzat
la classe gratuïta

BASE Carmen Roger
La Tallada d'Empordà
www.carmenroger.com

informació:
T. 972 780 028
M. 687 892 858

Cal Físio
Fisioteràpia | Rehabilitació
David Restà i Maurici
Col·legiat núm. 3040
Església, 9 · TOR
Tel. 652 666 727

I llavors va ser quan li van aparèixer els primers símptomes de sordesa. Als trenta anys, la situació començava a ser crítica i ja no podia dissimular-ho. Dos anys més tard, es va instal·lar a Heiligenstadt, una població a prop de Viena. Allà, en un ambient de pau i amb tranquil·litat per meditar, es va produir una profunda transformació en l'ànim del músic. Va analitzar el decurs de la vida, va fer balanç i va anticipar la situació dels anys que venien. Totes aquestes reflexions i lamentacions van quedar escrites en el famós *Testament de Heiligenstadt*, dirigit als seus germans, però en última instància a tot el gènere humà.

Més endavant, apareix en la vida del músic un nou personatge que també deixarà petjada en la vida del compositor: el seu nebot Karl, fill del seu germà Kaspar. En morir aquest el 1813, Beethoven decideix fer-se càrrec del nebot Karl von Beethoven:

“La meua mare no volia de cap manera que l'oncle Ludwig es fes càrrec de mi. I el meu oncle deia que la meua mare tenia un caràcter inestable i era una depravada, o sigui que no se suportaven. La meua mare va portar el cas als tribunals i la batalla legal va durar més de cinc anys, du-

rant els quals el meu oncle va invertir forces, diners i temps. Al final va aconseguir guanyar, però tot plegat el va fer envellir prematurament i es va anar tornant més irritable i desconfiat. Amb mi, tant era tolerant com rigorós i tot el dia em botzinava, així que me'n vaig anar allunyant. Quan ja no em va tenir, i sabent que m'havia intentat suïcidar, em va escriure una carta dient-me que sofria molt, que a la seva manera ja em donava afecte i que a veure si jo també el corresponia una mica. Havia fet tard!”

Beethoven sentia un amor especial per la natura i li encantava fer llargues passejades pels camps i els boscos. Per aquest motiu, les estades en poblets al voltant de Viena es van anar repetint cada estiu. En aquests, també trobava l'absència de companyia que li evitava la humiliació de passar per un músic sord. L'estiu del 1818 el va passar a Mödling i en aquesta localitat va conèixer August von Kloeber.

Beethoven no era el tipus d'alumne a qui es pot ensenyar amb facilitat. Tenia excessiva confiança en el seu propi geni i no volia acceptar algunes de les regles

August von Kloeber.

“En els meus passeigs durant l'estiu del 1818 a Mödling, vaig trobar Beethoven en diverses ocasions. Era molt curiós observar-lo amb els seus papers de música en una mà i un llapis en l'altra; s'aturava com aquell que escolta alguna cosa, alçava els ulls, els abaixava i escribia unes notes en els seus papers. M'havien advertit

que si el veia en aquest estat era millor que no li digués res ni el destorbés, ja que s'enfadava i es tornava molt desagradable. Ell i jo, però, vam fer tractes: em va encarregar que li fes un retrat. Per fer els esbossos vaig anar diverses vegades a casa seva, i així el vaig poder conèixer millor. Sempre tenia un aspecte seriós, els seus ulls, molt vius, solien semblar somniadors degut a la mirada una mica trista, forçada i dirigida cap amunt. Els llavis els mantenia tancats, però el plec que els emmarcava no era esquerp. Les seves pupil·les tenien un color gris blavós i una gran vivacitat. Quan els cabells se li agitaven tumultuosament, en veritat tenia quelcom de demoníac”.

En aquesta època de la seva vida, la seva sordesa ja era total i irreversible. L'únic mitjà de comunicació amb ell era un quadern on s'apuntenava el que se li volia dir, i ell contestava parlant o per escrit, segons el seu estat d'ànim.² Quant a la creativitat, va ser un període poc productiu, tot i que ja estava treballant en dues de les seves obres cabdals: la *Missa Solemnis* i la 9a. simfonia.

Els darrers anys els va passar gairebé aïllat, relacionant-se només amb alguns amics íntims a través dels *quaderns de conversa*. Va morir el 1827 a causa d'una cirrosi. A la seva habitació, prop del lliit, es van trobar els manuscrits de la cèlebre carta a “l'estimada immortal”.

² Els famosos quaderns de conversa de Beethoven han arribat als nostres dies i han estat una important font d'informació per conèixer molts aspectes i detalls de la vida del compositor.

OBRES DE REFERÈNCIA

Quan es parla de música de Beethoven, les primeres notes que venen al cap solen ser el motiu inicial de la 5a. simfonia, l' "Himne a l'Alegria" de la 9a. simfonia, el tema de la sonata *Clar de lluna* o el *Per a Elisa*, entre alguna més. Però

Beethoven va compondre moltes més obres extraordinàries que potser no són tan populars però que val la pena escoltar per trobar-hi el seu estil més personal i íntim. La llista de recomanacions, ordenada per número d'opus³, seria aquesta:

- **Sonata per a piano N° 8, Op. 13 (Patètica)**
En aquesta obra, Beethoven comença a afirmar el seu estil particular en què són típics els contrastos: dolor, dramatisme, agitació, passió, dolçor, expressivitat, etc. Tenia llavors 28 anys.
- **El Septimino, en mi bemoll, Op. 20**
Composta per a clarinet, fagot, trompa, violí, viola, violoncel i contrabaix, ha esdevingut un dels septets més famosos de la història de la música, especialment el minuet, que va servir de sintonia d'una coneguda sèrie de televisió.
- **Simfonia N° 1 en do major, Op. 21**
Beethoven va endarrerir la composició de la seva primera simfonia fins que va tenir la seguretat de poder emprendre amb èxit una obra d'aquesta envergadura. El resultat és excel·lent.
- **Sonata per a violí i piano N° 5, en fa major, Op. 24 (Primavera)**
Composta quan tenia 30 anys, és una peça deliciosa que, pel seu gran lirisme, apunta una clara evolució cap al romanticisme.
- **Simfonia N° 3 en mi bemoll major, Op. 55 (Heroica)**
Primer la va titular *Bonaparte*, com a tribut a Napoleó pel seu esperit revolucionari. Però quan Napoleó es va erigir en emperador, Beethoven, contrari a l'autoritarisme, va arrencar furios la primera pàgina de l'obra on hi havia la dedicatòria. De gran força i originalitat, aquesta obra és considerada un punt d'inflexió en l'evolució de la música.
- **Concert per a piano N° 4 en sol major, Op. 58**
Una obra emblemàtica en què s'aprecien elements evolutius del classicisme al romanticisme. L'estrena pública va ser a càrrec del compositor i va ser la seva última presentació en públic com a solista.
- **Simfonia N° 6 en fa major, Op. 68 (Pastoral)**
Beethoven va ser un gran amant de la natura i l'aire lliure i compartia el vell sentiment de la Il·lustració francesa que manifestava que "qui coneix la natura pot arribar a conèixer Déu". La inspiració per compondre aquesta obra de gran bellesa la va trobar recurrent llocs de gran esplendor natural durant la seva estància al poble de Heiligenstadt.
- **Sonata per a piano N° 26, en mi bemoll major, Op. 81 (Les adieux)**
La guerra amb els francesos va comportar que el 1809 la família imperial vienesa abandonés la ciutat. Beethoven tenia molta amistat amb el fill més jove, l'arxiduc Rodolf, i la seva partida la va expressar musicalment en aquesta peça de tres moviments que li va dedicar. Aquests són: 1r, l'acomiadament; 2n, l'absència, i 3r, el retrobament.
- **Quartet de corda en si bemoll major, Op. 130**
Compost a l'etapa final de la seva vida, la música reflecteix un Beethoven místic i introvertit, especialment afectat per les desgràcies de la vida. Un dels moviments d'aquest quartet, la *cavatina*, expressa especialment tot aquest sentiment. L'audició d'aquest quartet es pot complementar amb la dels quartets Op. 131 i Op. 132, també de la mateixa època.

ULTANO GÓMEZ PONSETÍ

³ *Opus* (abreujat *Op.*) significa obra en llatí. Així com els compositors anteriors mai no numeraven les seves obres o posaven números a l'atzar, Beethoven va ser un dels primers que va emprar la numeració amb un cert ordre, i aquesta pràctica va tenir continuïtat.

Divagacions sobre paraules de la Tallada (2)

En el número 20 d'*Aspre i Pla* vam iniciar la publicació d'aquestes "divagacions".

En aquestes pàgines en fem una nova entrega. Es tracta d'aproximar-se a paraules que es poden sentir a la Tallada, o sigui que hi són "vives", i que resulta difícil de sentir a Barcelona, posem per cas, bé perquè ja no s'usen habitualment, bé perquè se n'usen d'altres.

Ja vaig advertir i ho reitero, que aquestes divagacions són purament diletants i en cap cas es poden prendre com un treball rigorós. Això sí, tinc la idea de posar en relleu la varietat i riquesa de la llengua a la Tallada, i, si ve a tomb, la relació amb la tradició literària del català.

Avui, d'una llarga llista de mots, n'he escollit tres:

Cap-ròdol / Cap-rodo i redol

"Vertigen, mareig, rodament de cap; situació que fa referència des d'una simple rodesa o rodament de cap a una inestabilitat amb pèrdua d'equilibri fins a un vertigen. Pot ser produït per una afectació dels òrgans interns de l'orella, laberint."
Rodamots 17-10-18

"Avui per demà que entris de mestressa a *cals americanos* vull que facis tancar el balcó de la sala; me fa venir cap-rodo i un dia m'hi clavaria un daltabaix..."

"L'amoreta d'en Piu" – *Drames Rurals* – Víctor Català

Jo ho he sentit a la Tallada amb *ròdol*. Es tracta d'una paraula composta per *cap* i *ròdol*. *Cap* no presenta cap problema. En canvi *ròdol*, que es relaciona amb rodar sí, perquè la paraula *ròdol* quan es fa servir sola no consta en cap diccionari amb

aquest sentit. Per al DIEC2 és un "Espai vagament circular" com seria el cas de *redol*, que ve a tenir segons el mateix diccionari un significat semblant. O sigui que *ròdol* o *redol* és un espai rodó i pot ser fins i tot un rotlle (de persones) o l'espai que cap dins d'un cercle força gros (més gros que un clap o un erol). Pot ser, simplement, l'espai que tenim al costat, com en aquest poema de Joan Vinyoli que ens evoca un paisatge tan familiar:

POSTA DE SOL

Temple d'alzines sureres:
veig cimals i torrenteres,
no hi ha gent al meu redol;
m'embriago de silenci
mentre espero que comenci
l'encesa posta de sol.

Joan Vinyoli

De fet el redol o ròdol és el resultat d'un desplaçament circular de la vista, de dirigir la mirada cap a l'exterior tot fent girar el cap. I això, si es fa molt ràpid, pot arribar a marejar.

Al començament he dit que la paraula *cap* no presentava problemes però ara ja no n'estic segur: en el text hi ha almenys deu *caps* amb cinc significats i categories gramaticals diferents: nom, determinant, verb, preposició i pronom. El català és una llengua de monosíl·labs. I, si no, recordeu l'embarbussament: *En cap cap el que cap en aquest cap*.

Capsot / Capçot

He sentit *capçot* o *capsot* a la Tallada aplicat a allò que queda d'una panolla esclovellada. El Rodamots (29-06-2006) recull un apunt de Joan Bosch d'Elna (Rosselló) que

refereix *capça* aplicat a la panotxa sencera i *capçot* aplicat a la panotxa esclovellada o esgranada. Aquest significat no el recullen ni el DIEC2 ni el DCVB, que ens remeten al significat derivat de *cap*. En aquests diccionaris un *capçot* o *capsot* seria una persona de cap molt gros, un capsigrany en els dos sentits de la paraula (el d'un ocell o el d'una persona amb poc senderi) o bé una persona obstinada. De fet, *capsot* es pot utilitzar com a insult en el sentit de "persona poc intel·ligent".

Això no obstant, l'ús que se'n fa a la Tallada o el que reporta en Joan Bosch té tradició literària. Vegem aquest fragment del poema de Josep Carner *La vida incerta*:

(...)
 ¿L'abril encara tronarà a ma cleda
 Guarnit de xiscles? I en florint els sots
 ¿deixaré pel cucut en la verneda
 el caliu d'argelagues i capçots?

Les argelagues seques i els capsots es fan servir per encendre el foc. Carner en *La vida incerta* es pregunta a començaments de la tardor si en la primavera de l'any següent encara serà viu i podrà deixar el refugi de la llar (on cremen argelagues i capsots) per sortir al defora i sentir el cant del cucut a la verneda (un bosquet de verns). El significat amb què s'utilitza a la Tallada i el que Carner dona a *capçot/capsot* és clarament derivat de *capsa* (que ve de la mateixa paraula llatina). *Capsa* també significa la planta que enclou un bròquil verd o blanc (una coliflor).

O sigui que ens trobem davant d'un *capsot* que ve de *capsa* i un *capçot* que ve de *cap*. Sembla que valdria la pena diferenciar-ne l'ortografia: quan es refereix a derivats de *cap*, s'escriu ç, i quan es refereix a *capsa*, s'escriu s.

Plaça Major, 6 - Tel. 972 64 06 03
 LA BISBAL D'EMPORDÀ

C/ Major, 67 - Tel. 972 76 80 18
 JAFRE

Rossilador de la catedral de Girona.

Rossilador o ressolador

Es tracta d'un tobogan, però si bé podem trobar *tobogan* al DIEC ("pla inclinat disposat per a deixar-s'hi anar lliscant"), no hi consta *rossolador* o *ressolador*. Hi consta el verb *rossolar*, definit com "davallar lliscant per un rost", però no aquest nom derivat. Al DCVB, només hi apareix com a sinònim de l'adjectiu *rossolaire*. La paraula la trobo associada a l'escalinata monumental de la catedral de Girona. Les baranes de pedra a dreta i esquerra comencen cap al desè esglaó. Abans hi ha uns murets baixos en pendent que s'anomenen ressoladors on la canalla juga a lliscar. Rossolar, relliscar amb el cul a terra és un joc infantil universal que s'ha practicat en tota mena de pendents o rostos: de pedra, de terra d'herba, amb el cul directament a terra o amb algun estri com un trineu o tobogan. La paraula *tobogan* ve del francès *tabaganne*, terme adaptat de l'idioma micmac, propi d'una tribu índia de Canadà. Com que sonava estrany, aquí hi ha qui n'ha dit rossolador. Però a la Tallada no estem sols, al Bages sembla que també en diuen així i a Arbeca en diuen relliscador, i a la Conca de Barberà, rebutllador. Finalment, cal dir que *rossolar* és relliscar pendent avall, però el significat de *ressolar*, amb e, seria tornar a posar el sòl, el terra en una construcció o fins i tot recremar el pa per sota, en contacte amb el sòl calent del forn. Us recordeu de quan el tobogan, vull dir el rossolador, era calent calent pel sol i amb pantalons curts o faldilles les cuixes es cremaven pel fregadís? Doncs això...

RAMON CASARES

Un cel de plom, de Carme Martí. A Neus Català "In memoriam"

"Envoltada de dones amigues i de dones desconegudes que patien el mateix destí que jo, em sentia sola a la vegada que em sabia acompanyada. En la nostra immensa solitud ens teníem les unes a les altres."

Quan escrivim aquestes línies, dos mesos després de la mort de la Neus Català, amb 103 anys, seguim recordant una dona valenta que amb aquestes paraules ens descriu les emocions que experimentaven ella i tantes i tantes dones que van patir l'exili, el camp de concentració i, aquelles que van poder-ne sortir, uns anys posteriors plens de records molt íntims, que tan difícil es feia compartir.

Neus Català, que va sobreviure a Ravensbrück i fidel a la seva incansable lluita per la memòria de les seves companyes combatents, va escriure el llibre *De la resistència y la deportación: 50 testimonios de mujeres españolas*. Aquests records, recollits per Carme Martí al llibre *Un cel de plom* amb una sensibilitat i una intensitat extraordinàries, són autèntiques lliçons de vida, perquè "si conviure amb l'horror és insuportable, també ho és intentar sobreviure'l i intentar viure amb una suposada «normalitat», sobretot quan la majoria de les persones del voltant manifesten constantment la voluntat d'oblidar el passat".¹

La Carme Martí ens explica a la seva obra la infantesa i la joventut de la Neus als Guiamets, filla d'una família de camperols d'aquest poble del Priorat. Després, l'etapa d'estudiant d'infermeria, com es va afiliar a les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya i com, quan els franquistes van entrar a Barcelona el 1939, Català va creuar la frontera francesa amb 180 nens. Al país veí va plantar cara als nazis i va lluitar a la Resistència francesa juntament amb el seu marit, Albert Roger. Però els records més durs són del seu pas pel camp de concentració, on van patir un infern. En ésser alliberada i quan ja pensava que no podria complir el seu somni de ser mare, es va tornar a casar amb un altre exiliat, Félix Sancho, amb qui va tenir la Margarita i el Lluís. I es va imposar viure i difondre tot el que havia patit en nom de les companyes que no van sobreviure.

Mercè Arànega a la dramatització signada per Carme Martí d'Un cel de plom, estrenada el 2 de juliol del 2015, a la sala Muntaner de Barcelona en el marc del Festival Grec 2015.

La Neus no va deixar aquesta tasca durant tota la seva vida i ho ha demostrat amb escriure amb els seus escrits i les seves paraules a les moltes xerrades que va fer arreu del territori fins que ha tancat els ulls al seu poble estimat. Ella no podrà seguir mirant el cel, però nosaltres seguirem el seu llegat i el mirarem per ella desitjant que mai més ningú el torni a veure de color de plom. Farem tot el possible per tal que tothom pugui veure la llum del sol durant el dia i la claror dels estels a la nit, un dels quals reconixerem sens dubte perquè té una brillantor especial i és el teu, Neus, perquè conté la llum dels teus records i les teves paraules:

"Hi ha dones fantàstiques i molt preparades, però encara estem poc representades al Parlament, tant al català com a l'espanyol. Jo sempre dic: «Desperteu! Vam ser un moviment que semblava que ens havíem de menjar al món i ara estem callades; ara que tenim uns drets, no els sabem fer servir.»"

No oblidem les seves reivindicacions i les seves paraules, perquè "el poble que oblida la seva història està condemnat a repetir-la" i "la llibertat es conquereix cada dia".

MARGARITA VIDAL

¹ Neus Marimon, "Mor Neus Català, la veu guerrera de l'infern nazi", *Diari Ara* (13/04/2019) www.ara.cat/cultura/Mor-Neus-Catala-veu-Ravensbruck_0_1187281459.html

Comunicat

A través de l'Ajuntament de la Tallada ens ha arribat la protesta d'Esther Pujol per la publicació en el número 23 d'*Aspre i pla* de l'Obituari dedicat a mossèn Pep Planas ("Ens ha deixat Mossèn Pep").

En resposta a aquesta protesta, la redacció d'*Aspre i pla*, reunida el dia 10 de juliol de 2019, volem demanar públicament disculpes ben sinceres per la decisió de publicar aquest article. Aquesta decisió es va prendre en ignorància de les greus acusacions que pesaven sobre el mossèn i que Esther Pujol expressa en el seu escrit.

Lamentem que la publicació d'un article involuntàriament parcial hagi aprofundit el dolor que experimenta Esther Pujol. En cap cas és manca d'empatia sinó desconeixement dels fets que ha denunciat.

Lamentablement, aquests darrers anys estem assistint a una eclosió de casos semblants al que descriu Esther Pujol emparats en el silenci de les institucions, que massa sovint han mirat cap a una altra banda davant d'uns fets que són absolutament condemnables. Tots i cadascun dels membres del Consell de Redacció, i l'autor de l'escrit en particular, ens refermem en la condemna i el rebuig d'aquests abusos.

EL CONSELL DE REDACCIÓ D'ASPRES I PLA
La Tallada d'Empordà, 10 de juliol de 2019

RECICLEM?

L'enquesta RECICLEM? intenta copsar els hàbits dels veïns del municipi a l'hora de reciclar la brossa que generen les seves llars. Es demanava que la contestés un membre de cada llar. N'hem rebut cinquanta vuit respostes, de les quals deu s'han fet amb paper o oralment, i la resta, quaranta vuit, per internet.

Per les respostes de les tres primeres preguntes, deduïm fàcilment que el nostre municipi és molt responsable en la qüestió del reciclatge de la brossa. Pràcticament hi ha unanimitat en el fet de considerar beneficiosa per al medi ambient la recollida selectiva de la brossa (ítem nº 1: 96 %). Tots els enquestats classifiquen d'una manera o altra els residus de la seva llar: unanimitat total (ítem nº 3: 100 %). També s'ha de dir que per part de l'Ajuntament i el Consell Comarcal del Baix Empordà, que són les administracions gestores de les escombraries i els residus, s'ha fet un gran esforç els darrers anys per millorar els punts de recollida de brossa. Així, el 96 % dels veïns considera que tenen els contenidors principals de brossa a prop de les seves llars (ítem nº 2).

La majoria dels enquestats tenen una bona gamma de cubells per separar la brossa segons el color del contenidor, tal com es reflecteix al quadre següent de les respostes a la pregunta nº 4:

Altres enquestats indiquen que també reciclen medicaments usats, olis usats, electrodomèstics, mobles, roba, etc. Vist l'alt percentatge de llars que fan la selecció de la brossa, no és gens estrany que, segons el Butlletí d'informació municipal del abril de 2019 (nº 24, p. 9), l'índex total de reciclatge, al nostre municipi, pugi fins al 51 % del total de la brossa generada.

No sempre queda clar a l'usuari en quin contenidor cal llençar segons quina brossa. Què fem, per exemple, amb una maquineta d'afaitar, que conté a la vegada plàstic i metall? A un servidor li ha anat molt bé haver de fer aquest article sobre el reciclatge per evitar alguns errors que cometia. Per exemple, posava en el contenidor groc qualsevol plàstic, tant de restes d'embolcalls com d'ampolles o envasos, quan només s'hi poden posar aquests últims. És així que a la pregunta nº 5, en què es pregunta què és allò que més dificulta

4. Assenyalat quins d'aquests cubells o recipients de selecció de brossa teniu a casa vostra

(els colors són els dels containers públics de selecció, no necessàriament els dels cubells que tingueu a casa)

 CUBELLS DOMÈSTICS DE RECICLATGE	Nombre dels qui el tenen sobre 58 respostes	% dels qui el tenen
 Paper	53	93
 Envasos de plàstic, llaunes i brics	55	96
 Vidre	52	51,2
 Rebuig general	49	86
 Resta orgànica	43	75,4
 Piles i bombetes	34	59,6

la correcta selecció de la brossa, la resposta més assenyada (54,8 %) és 'el desconeixement de com fer bé la tria'. Falta, doncs, més informació per a l'usuari, i no estaria pas malament que s'organitzessin, per part de l'Ajuntament o del Consell Comarcal, xerrades sobre el reciclatge, que no només alliguessin l'usuari sobre com s'han de reciclar els diferents productes sinó també sobre l'enorme importància d'aquest per preservar el medi ambient, els recursos naturals i, en definitiva, la bona salut de la terra.

L'ús de la deixalleria també és força elevat (ítem nº 6: 93,1 %) i és també un bon índex de la consciència sobre el medi ambient que hi ha al nostre municipi. En efecte, cada dia són més els aparells electrònics espatllats o en desús, les piles

(altament contaminants pel mercuri), les bombetes, els antics CD, que no poden tirar-se de qualsevol manera sense provocar a la llarga gran deteriorament del medi, perquè molts dels materials de què consten són de mal desfer pel medi. Quant al contenidor vegetal, és menys usat (ítem nº 7: 58,6%) segurament perquè, vivint a pagès, molts veïns que tenen terreny aprofiten les restes vegetals per compost o les cremen a l'hivern.

Per acabar, per veure si recicleu bé la brossa a casa vostra, us proposem un petit test, amb avaluació inclosa de la vostra capacitat de reciclatge.

JORDI MARGARIT

El test de RECICLEM?

On posaríeu cada un d'aquests objectes de rebuig?

Enllaceu cada número amb una o dues lletres, segons la resposta correcta

1. Llauna de cervesa	A. Contenedor blau
2. Cartró d'embalar	B. Contenedor groc
3. CD / cintes de vídeo	C. Contenedor verd
4. Pal de fregar	D. Contenedor gris
5. Maquinetes d'afaitar	E. Contenedor marró
6. Got trencat	F. Contenedor vegetal
7. Brics de llet	G. Deixalleria
8. Excrements de mascotes	
9. Branques de podar	
10. Ampolles de whisky	

SOLUCIONARI:

**1.B – 2.A – 3.G – 4.D o 4.G – 5.D o 5.G
6.G – 7.B – 8.E – 9.F – 10.C**

AVALUACIÓ:

0 errors: recicles molt bé.

1 error: recicles bé.

2 errors: recicles regular.

3-4 errors: recicles malament.

Més de 4 errors: recicles molt malament

Consulta el web residus: gencat.cat

La Cuvée
de la Plaça

Vins nacionals, estrangers i internacionals procedents de viticultura respectuosa

La Cuvée de la Plaça

Plaça del vi, 3 - 17001 GIRONA (Girona)

☎ 972 22 72 75 - ✉ lacuveedelaplace@cuveegirona.com

Cuvée
Girona

Cuvée Girona SL

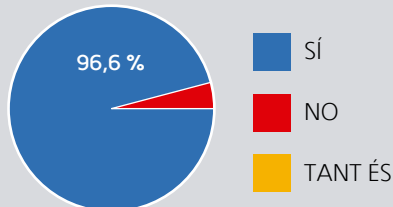
c/ Major, 17 - 17134 LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)

☎ 972 78 04 98 - ✉ cuveegirona@cuveegirona.com

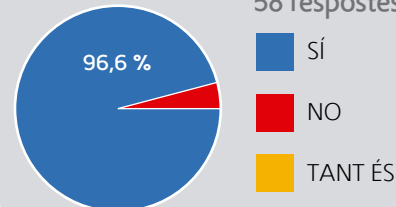
1. Creus que la recollida de la brossa és beneficiosa per al medi ambient?

58 respostes

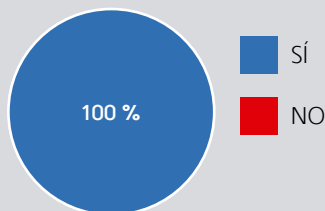
2. A prop de casa teva hi ha contenidors específics per poder reciclar paper o cartrons, envasos, vidre i rebuig general?

58 respostes

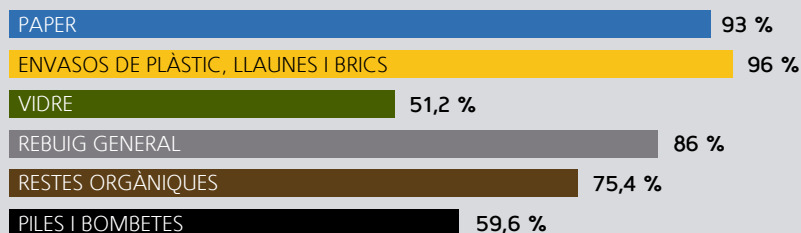
3. Classifiques la brossa que generes a casa teva?

58 respostes

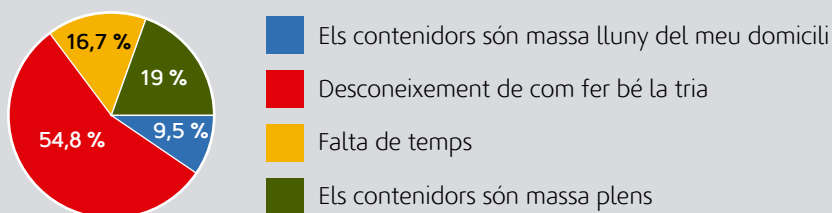
4. Assenjala quins d'aquests cubells o recipients de selecció de brossa teniu a casa vostra (els colors són els dels containers públics de selecció, no necessàriament els dels cubells que tingueu a casa)

57 respostes

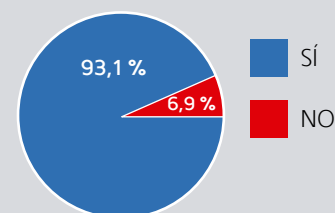
5. Quin aspecte dels assenyalats creus que dificulta més la selecció de la brossa?

42 respostes

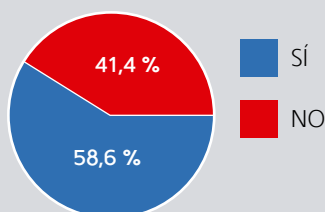
6. Feu servir la deixalleria municipal?

58 respostes

7. Feu servir el contenidor vegetal?

58 respostes

E.S. VERGES

Pedro Carvalho

Tel. 972 78 01 34

Ctra. 31 p. Km 357,8 - 17142 - VERGES (Girona)

TESTIMONIS DEL TERROR (I)

Una de les herències més penoses dels règims totalitaris del s. XX van ser els camps de concentració. Amb aquest article, al qual la mort recent de Neus Català —una de les darreres supervivents catalanes— dona una actualitat especial, iniciem la publicació d'una sèrie de dos capítols sobre aquest tema que ha marcat la història europea i mundial.

El segle XX ha estat, des del punt de vista polític, el segle dels totalitarismes. Europa ha conegut dos règims totalitaris que han marcat la seva història: el nacionalsocialisme a Alemanya i el comunisme a l'extingida Unió Soviètica. La institució més característica d'aquests règims totalitaris són els camps de concentració, que han estat ubicats en tota l'extensa geografia d'ambdós països.

Quan parlem de camps de concentració ens sol venir immediatament a la memòria el nom d'Auschwitz, a l'actual Polònia, que s'ha convertit en tot un símbol del terror, però poques vegades recordem el nom de Kolymà, a l'antiga Unió Soviètica. Aquesta desmemòria dels camps de concentració soviètics és una de les característiques de la nostra desmemòria col·lectiva.

La desmemòria dels camps de concentració soviètics és una de les característiques de la nostra desmemòria col·lectiva

Coneixem, normalment, el nom dels camps de concentració més importants, sobretot dels alemanys, però sovint ignorem que tots els camps importants, tant a Alemanya com a la Unió Soviètica, tenia un conjunt de subcamps que depenien dels primers. Això fa que el conjunt total dels camps de concentració sigui molt més nombrós del que pugui semblar a primera vista. A Alemanya, per exemple, es podien comptabilitzar més d'un miler de camps entre els camps principals i els secundaris, mentre que a la Unió Soviètica hi havia gairebé cinc-cents conjunts de camps, i cada conjunt en podia contenir molts.

Hi havia categories de camps i categories de presos. A Alemanya hi havia camps d'extermini, camps de treball i camps de treball i extermini. En tots ells els presos estaven destinats a morir, sigui directament per gasejat, sigui indirectament per esgotament del treball. A la Unió Soviètica no hi havia

Presoners en un camp de treball nazi.

camps d'extermini amb cambres de gas, però sí que hi havia camps més benèvols que d'altres, i camps d'una duresa extrema, situats a l'extrem nord, on era gairebé impossible sobreviure.

Pel que fa als presos, en els camps alemanys portaven un triangle de diferents colors segons el col·lectiu del qual formessin part: jueus, homosexuals, polítics, asocials, comuns, etc. A la Unió Soviètica els presos eren classificats en categories després d'un simulacre de judici i eren enviats als diferents camps de concentració segons la gravetat de la condemna.

Els règims totalitaris han deixat milions de víctimes, dins i fora dels camps de concentració. Encara que pugui semblar estrany, la majoria de les víctimes dels règims totalitaris no provenen dels camps de concentració. Es calcula que a Alemanya van morir un 50% dels presoners dels camps, per causes molt diverses, entre les quals hi ha la mort per gasejat a les cambres de gas. A la Unió Soviètica es calcula que van morir un 10% dels presoners dels camps de concentració, també per causes molt diverses, encara que allà no hi havia cambres de gas. El total de les víctimes del règim nazi va ser d'uns sis milions de persones, la majoria de les quals eren jueus, però n'hi havia també d'altres ètnies, com per

Nens supervivents del camp de concentració d'Auschwitz. 1945. FOTO: GETTY

exemple gitanos. Aquesta xifra està força ben documentada i avui és admesa per tothom. A la Unió Soviètica, el total de víctimes és força més elevat, encara que les fonts documentals no són tan fiables. Les dades que ens ofereixen els historiadors es situen en un ventall que va de 10 a 20 milions de morts, més a prop de la segona que de la primera.

Malgrat els esforços dels dos règims totalitaris per no deixar cap rastre del seu terror, molts testimonis han sobreviscut i alguns han posat per escrit la seva experiència. En realitat són molts –milers– els qui ho han fet, tants que avui és impossible que cap persona pugui abastar ella sola el conjunt d'aquests testimonis. Jo ja fa temps que estic treballant sobre aquest tema, i espero poder publicar properament una reflexió filosòfica basada en els escrits d'alguns d'aquests testimonis. El que aquí us vull oferir és simplement algunes consideracions que la majoria d'ells comparteixen i que ens donen una certa idea del que fou la seva experiència.

Una primera característica que tots ells manifesten és que cap no es va salvar per mèrits propis, sinó per atzar. Va ser la casualitat, o simplement l'atzar, el que els va mantenir en vida.

Presoneres condemnades per parricidi en un camp de concentració soviètic. FOTO: PRESS FOTO

A la sortida dels camps, gairebé cap d'ells no va trobar l'acolliment que esperava. Ni entre els seus, si és que quedava algú, ni entre els qui escoltaven o llegien els seus relats, perquè gairebé ningú no creia el que explicaven

Aquesta primera característica va unida a una segona, que és el sentit de culpabilitat. Gairebé tots ells se senten culpables d'haver-se mantingut en vida enfront dels altres, coneguts o no, que van morir. Si no hagués estat per l'atzar, ells també haurien mort, i això els feia sentir culpables enfront de les altres víctimes.

Aquesta circumstància va impulsar la majoria d'ells a posar per escrit la seva experiència per donar-la a conèixer, per denunciar-la i perquè ho consideraven com un deure de responsabilitat envers la resta de víctimes.

Tots ells constaten que l'experiència dels camps va marcar de manera definitiva la seva vida, en el sentit que els va deixar seqüeles inesborrables, tant físiques com psíquiques. Cap d'ells va sortir dels camps tal com hi havia entrat.

Els seus escrits expliquen moltes coses, però tots coincideixen a dir que l'experiència dels camps és inenarrable. L'essencial de l'experiència concentracionària no es pot explicar, i qui no ho hagi viscut difícilment l'entendrà mai.

Finalment, l'alliberament ha anat acompanyat, gairebé sempre, d'un gran desencís. A la sortida dels camps, gairebé cap d'ells no va trobar l'acolliment que esperava. Ni entre els seus, si és que quedava algú, ni entre els qui escoltaven o llegien els seus relats, perquè gairebé ningú no creia el que explicaven. Tots tenien ganes de parlar, però eren pocs els

MAPFRE

OFICINA DE VERGES

Plaça Onze de Setembre, 10
T 972 78 08 08 F 972 78 05 42
17142 VERGES
Email: mustel@mapfre.com

qui estaven disposats a escoltar. O simplement, en el cas de la Unió Soviètica, perquè es retrobaven amb els seus botxins, completament impunes. Només per posar un exemple, a Primo Levi una editorial italiana no li va acceptar la publicació del primer volum de les seves memòries d'Auschwitz per considerar-lo poc creïble.

Presoners polítics en un camp de concentració soviètic.
 FOTO: KAUNO IX FORTO MUZIEJUS / KAUNAS 9TH FORT MUSEUM - EUROPEANA (CROPPED),
 CC BY 4.0. COMMONS.WIKIMEDIA.ORG

Moltes són les coses que es podrien dir d'aquests testimonis, però un escrit d'aquestes característiques no pot pretendre ser exhaustiu. Simplement he ofert unes reflexions sobre la realitat del terror, que va estar present a Europa al llarg del segle XX i que no només no es pot descartar que pugui tornar, sinó que de fet ja havia estat present a d'altres llocs amb anterioritat –pensem en el genocidi armeni per part dels turcs– i amb posterioritat –pensem en la Xina de Mao, en la Cambodja de Pol Pot, en Ruanda o en Srebrenika, per posar exemples coneguts de tots. Paul Preston parla també del genocidi espanyol després de la guerra civil.

JOSEP HEREU

Indicacions bibliogràfiques

(Fem constar el títol en català si n'hi ha traducció)

Sobre el totalitarisme, una obra bàsica és *Los orígenes del totalitarismo*, de la filòsofa d'origen jueu Hannah Arendt. És una obra extensa però molt interessant, que busca els orígens del totalitarisme en les polítiques colonials del segle XIX i en algunes concepcions, considerades *científiques*, que es varen propagar també durant el segle XIX.

Pel que fa als testimonis dels camps de concentració nazis, l'obra de Primo Levi és molt recomanable. Es tracta d'una trilogia que engloba tota la seva reflexió sobre l'experiència concentracionària: *Si esto es un hombre* (*Si això és un home*); *La tregua* (*La treva*); *Los hundidos y los salvados* (*Els enfonsats i els salvats*). També hi ha el llibre de l'escriptora catalana Montserrat Roig *Els catalans als camps nazis*, reeditat recentment, que recull molta informació sobre els catalans, bàsicament republicans, que van ser als camps de concentració alemanys.

Dels testimonis dels camps de concentració soviètics hi ha l'obra d'Alexander Solzhejnitsin, *Archipiélago Gulag*, en tres volums, que té més importància pel seu valor documental que pel seu valor literari. *Archipiélago Gulag* està basat en un recull de testimonis del Gulag. Un autor molt recomanable és Varlam Shalamov, *Relatos de Kolyma* (*Relats de Kolimà*) (5 volums), d'un gran valor literari. Shalamov explica les seves experiències dels camps de concentració en forma de relats juxtaposats, que no mantenen cap seqüència històrica entre ells. També hi ha el llibre d'Eugenia Guinzbourg *El vértigo*, d'un apreciable valor literari, que conté els dos volums de les seves memòries: *El vértigo* i *Bajo el cielo de Siberia*.

Finalment tenim el llibre de Margarete Buber-Neumann *Prisionera de Stalin y de Hitler*, que té el valor d'haver experimentat els dos sistemes de camps de concentració, soviètic i alemany.

El teu estil de vida

F Ferrer Cervià, s.l.
 materials per a la construcció

PAVIMENTS, REVESTIMENTS PORCELLÀNICS, SANITARIS, AIXETES, MOBLES DE BANY,
 MAMPARES, PARQUET I TOT TIPUS DE MATERIAL PER A LA CONSTRUCCIÓ

Av. de França, 192 • Tel. 972 17 34 42 • Fax 972 17 34 56 • ferrer.cervia@gmail.com

17840 SARRIÀ DE TER - Girona

La salut i els seus determinants

D'ençà que els mitjans de comunicació en parlen sovint, hom pot creure que adoptar un estil de vida saludable sigui la panacea per viure molts anys en bona salut, i tal vegada sigui així, almenys fins a cert punt.

La immensa majoria dels metges entenem que la salut és "un estat de benestar complet físic, mental i social, i no tan sols l'absència de malaltia o condició patològica"; això és la definició proclamada per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) en la seva constitució signada el 22 de juliol de 1946. D'aquí que, a més de reduir la probabilitat d'emmalaltir, un estil de vida saludable també hagi de referir a un estat en què la percepció de benestar sigui com a mínim alta. I és clar, la pregunta obligada que segueix és: què cal fer per aconseguir-ho o, si més no, per acostar-s'hi?

En primer lloc val a dir que, en rigor, cal parlar en plural, ja que (sortosament) no hi ha una única manera de gaudir d'una vida saludable. Sens dubte, la percepció i els determinants de salut dels beduïns del Sàhara han de ser ben diferents als dels lapons escandinaus, i tanmateix, la seva percepció no coincidirà amb la nostra, si és que hom pot parlar d'una "nostra" en què ens identifiquem tots. No obstant això, a hores d'ara, les ciències mèdiques ens asseguren que per preservar la salut física cal no fumar ni ser presoner de cap altre drogodependència, alcohol i marihuana inclosos. També sabem per diver-

sos estudis epidemiològics que per no emmalaltir és cabdal no engreixar-se, adoptar certes pautes nutricionals senzilles (vegeu el núm. 22 d'*Aspre i Pla*), evitar ambients tòxics i contaminants sobretot en l'àmbit laboral, i fer exercici físic moderat, tal com és entre moltes altres alternatives, caminar, pujar escales, fer taules equilibrades de gimnàs o nedar uns quants llargs de piscina cada dia. Per cert, el *running* (córrer), que tant està de moda avui, afavoreix el sistema cardiopulmonar mentre, és clar, no es practiqui fins a l'esgotament; però al mateix temps cal tenir en compte que castiga les articulacions implicades: genolls i malucs en particular.

Pautes per a la salut mental

En canvi, trobar pautes d'aplicació general que promoguin la salut mental més enllà de tot dubte raonable és un repte difícil. No obstant això, tirant de coneixements adquirits i d'experiència viscuda, crec que les recomanacions que segueixen contribueixen positivament al benestar mental: (1) mantenir-se ocupat en quelcom que estimuli les neurones; és a dir, en cas que la feina habitual (remunerada o no) sigui insatisfactòria, és aconsellable fer tot el possible per canviar-la

La salut és un estat de benestar complet físic, mental i social, i no tan sols l'absència de malaltia

És recomanable fer exercici físic moderat com ara caminar. FOTO: RAMON CASARES

L'amistat i la conversa són saludables. FOTO: RAMON CASARES

i si no es pot, un hobby que ompli pot ser una bona alternativa; (2) no deixar-se envair per l'estrès; si més no, perquè les persones estressades solen estar immunodeprimides, tendeixen a prendre més decisions errònies i contagien el seu malestar als qui les envolten; (3) procurar ser positiu; això és, apreciar el que es té (possiblement molt més del que és imprescindible) en lloc de lamentar el que no es té, ja que és una font freqüent d'angoixa i d'insatisfacció que no ens aporta res; (4) enfront de qualsevol adversitat és clau adoptar una actitud resilient, això és, esforçar-se a superar-la; (5) intentar centrar la ment en el present, ja que el passat és impossible de canviar i, en sentit estricte, el futur és una ficció que sobretot depèn del que fem en el present; (6) ser conscient dels sentiments i de les emocions, acceptar-los tal com són, i expressar-los de manera no violenta ni massa dramàtica; (7) una bona abraçada sempre és reconfortant, i riure sovint sol o en companyia no fa mai mal; (8) dormir bé, almenys, sis o set hores cada nit; i si es pateix d'insomni, és aconsellable cercar ajut psicològic, ja que les pastilles per dormir només serveixen per ocultar el problema subjacent; (9) aprendre a meditar i, si és possible, dedicar una estona cada dia a relaxar-se i a respirar conscientment (*mindfulness*); (10) trencar la rutina diària de tant en tant, sigui viatjant, visitant algun museu o alguna exposició, quedant a prendre quelcom amb alguna amistat, anant al cinema o al teatre, assistint a un concert, etc.; (11) evitar passar gaire temps davant del televisor, ja que la programació és, en general, de molt baixa qualitat i gens estimulants; en comptes, enriqueix tenir sempre un bon llibre a la tauleta de nit, escoltar tanta música com es pugui i conversar sovint amb familiars i amics; (12) ah! I no oblidar-se del sexe recreatiu consentit de preferència gratuït, ja que és divertit, proporciona plaer (molt millor si és compartit), les descàrregues d'endorfines són relaxants i de propina contribueix a enfortir els vincles emocionals.

Per preservar la salut física cal no fumar ni ser presoner de cap altre drogodependència

Sense oblidar la salut social

I fins on jo veig, considero que gaudir d'una bona salut social significa en primer lloc disposar d'un entorn personal on no només regni la pau, sinó que també es gaudeixi de certa prosperitat econòmica. A més, hi contribueix igualment: (1) desconnectar-se del telèfon mòbil unes quantes hores al dia per connectar-se amb la realitat física i social tangible que ens envolta; (2) compartir la vida amb la parella i/o les amistats adequades; (3) viure en un entorn familiar que funcioni; (4) conèixer molta gent, tenir bons contactes i gran nombre d'amistats; (5) sentir-te apreciat pels bons amics que, malauradament, sempre són poquíssims; (6) gaudir d'una situació econòmica que com a mínim permeti ésser autònom; (7) rebre l'aprovació social en qualsevol de les seves formes; (8) viure sol quan un ho vol; (9) freqüentar les amistats, pertànyer a un club social on vagi gent afí i/o divertir-se lligant o interactuant per Internet amb d'altres; i si un cas la solitud resta qualitat de vida, no dubtar a participar en grups d'autoajuda o cercar suport professional; (10) sentir-se a gust contribuint en algun projecte de voluntariat; (11) practicar algun esport d'equip; (12) formar part d'algun grup musical; (13) fer teatre amateur; (14) viure de l'art propi; i (15), la notorietat professional entre molts d'altres factors que segurament també intervenen en la salut social i que no he sabut esbrinar.

En tot cas, la percepció i determinants de la salut en tots tres eixos varia de forma important segons el tram d'edat. Així, el jovent tendeix a gaudir d'un bon nivell de salut física, a mostrar certa conflictivitat psicològica i a atorgar força importància a la vida social, mentre que amb la maduresa les inquietuds mentals solen estabilitzar-se, la vida social floreix, alhora que la salut comença a minvar fins a convertir-se en l'eix més feble de la gent gran juntament amb la pèrdua de vida social que en alguns casos esdevé un problema greu de solitud. També cal destacar que la salut física, la mental i la social interactuen fortament entre si. El més probable és que els tres paràmetres estiguin fortament correlacionats en sentit creixent; és a dir, les persones dotades de bona salut física tendirien a gaudir d'una millor salut mental i social i, en sentit invers, la mala salut física s'associaria a una pitjor salut mental i social, tot i que, nogensmenys, hi ha gent amb mala salut física i excel·lent salut mental i encomiable salut social, i són sempre històries de superació personal protagonitzades per éssers dignes d'admiració.

JOSEP ANDRÉS MARTÍNEZ

L'ESCA

Des de l'any 1994 es realitza periòdicament a Catalunya una enquesta de salut (ESCA), i n'és la de l'any 2017 la de publicació més recent. Alguns dels resultats més destacables són:

- El 77,9% de les catalanes i el 83,6% dels catalans valoren positivament el seu estat de salut. Tal com era d'esperar, aquesta percepció empitjora a mesura que augmenta l'edat, en les persones que tenen nivells d'estudis més baixos i en les classes socials menys afavorides. Tanmateix, els residents a la Regió Sanitària Girona tenen una percepció positiva de l'estat de salut superior a la mitjana de Catalunya.

- La meitat de la població adulta té excés de pes, bé sobrepès (34,5%) o obesitat (14,9%), sent més freqüent entre els homes, en les persones de més edat, en les de classe social menys afavorida, i en les de menys nivell d'estudis, alhora que se n'observa una tendència creixent des de 2006.

- Pel que fa a la població de 6 a 12 anys, el 36,3% té excés de pes (24,8% té sobrepès i l'11,5% té obesitat). El sobrepès és similar en nens i nenes, però l'obesitat és més alta en els nens.

- El 6,2% dels majors de 15 anys pateixen depressió major o depressió major severa, sent aquest un problema de salut que afecta al doble de dones que d'homes, i augmenta amb l'edat, amb una condició social més desfavorida i amb un nivell d'estudis més baix. El 5,1% de la població de 4 a 14 anys té probabilitat de patir un problema de salut mental.

- El 37,7% de la població de 15 anys i més declara patir una malaltia o un problema de salut crònic; això és una proporció que també augmenta amb l'edat, amb una condició social més desfavorida i amb un nivell d'estudis més baix, sent els principals detectats els relacionats amb les malalties de l'aparell locomotor (artrosi, artritis o reumatisme i mal d'esquena crònic lumbar o dorsal i cervical) i amb les malalties de l'aparell circulatori (pressió alta i colesterol elevat), a més de la depressió o l'ansietat i la migranya o els mals de cap freqüents.

- El 14,5% de la població catalana adulta pateix alguna discapacitat o limitació permanent, i un 10% necessita l'ajuda d'altres persones per dur a terme activitats habi-

tuals de la vida diària a causa d'un problema de salut, sent un factor que també augmenta amb l'edat, en els grups socioeconòmics més desfavorits i amb un nivell d'estudis més baix. Cal destacar que la Regió Sanitària Girona té una prevalença de persones que necessiten l'ajuda d'altres significativament inferior a la mitjana catalana.

- Només el 5,4% dels adults catalans consideren tenir un suport social deficient, sent aquesta una proporció que quasi doblen les persones entre 65 i 74 anys (9,7%), però que no és més gran en les persones de classe social més desfavorida, ni en les de nivell d'estudis més baixos.

- També mereix comentari que, tot i les restriccions vigents i que s'observa una tendència a la baixa en el període 1994-2017, a hores d'ara, encara fuma tabac el 24,0% de la població (29,7% els homes i 18,5% les dones), sent aquest hàbit tòxic superior en grups d'edat més joves, en les classes socials menys afavorides i entre les persones amb nivells d'estudis més baixos.

- Vuit de cada deu catalans adults declaren tenir un nivell d'activitat física saludable, i se n'observa una proporció més elevada en els homes de classe social més benestant, i més baixa en els residents a la Regió Sanitària Girona.

- El 61,1% de la població diu que segueix una dieta mediterrània; això és una proporció que augmenta amb l'edat, i és més alta entre els catalans més benestants, en els que tenen estudis universitaris i en els residents a la Regió Sanitària de Girona. No obstant, una tercera part de la població infantil fa un consum freqüent de productes hipercalòrics, del qual s'observa una tendència creixent des de 2014, un percentatge més elevat en les classes socials menys afavorides, i entre els fills de mares amb un nivell d'estudis baix.

- Finalment, val la pena esmentar que, en general, la població catalana relata gaudir d'un suport social elevat, tot i que es tracta d'una condició que disminueix en ambdós sexes a partir dels 75 anys, i amb el nivell educatiu baix.

Peix al forn

Recepta de CATI MORENO

INGREDIENTS:

- ✓ Dorada, besuc o turbot o el que més us agradi
- ✓ Patates
- ✓ Cebes
- ✓ Got de vi blanc o cava
- ✓ Pa ratllat
- ✓ Sal
- ✓ Oli

En una plata del forn hi posarem oli, un sostre de patates tallades a rodelles i després un sostre de ceba (prèviament les passarem per la paella per coure-les una mica).

Rentarem i salarem el peix. El posarem a la plata, hi tirarem un gotet de vi blanc i al cim del peix hi posarem pa ratllat, i al forn entre tres quarts i una hora aproximadament.

Tarta de Santiago

Recepta de FINA JUÁREZ

INGREDIENTS:

- ✓ 250 grams d'ametlla molta crua
- ✓ 250 grams de sucre, pot ser sucre de canya
- ✓ 5 ous grans
- ✓ La ratlladura de la pell de mitja llimona
- ✓ Mitja cullera petita de canyella (uns 3 grams)
- ✓ 1 cullerada sopera de sucre pols (per empolverar)
- ✓ 1 trosset de mantega per untar el motlle (amb una cullerada n'hi ha prou)
- ✓ 1 motlle rodó desmuntable de 22 cm de diàmetre
- ✓ 1 creu de Santiago de paper

Posa a escalfar el forn a 180 graus centígrads (dalt i baix).

En un bol posa el sucre i els ous i els fas batre durant un parell de minuts. Els deixes reposar uns 5 minuts per tal que el sucre es desfaci.

Un cop veus que el sucre està desfet hi afegeixes l'ametlla molta, la canyella i la ratlladura de llimona. I ho barreges tot bé.

Agafa el motlle i empastifa'l amb la mantega.

Després aboca la barreja en el motlle i fica'l al forn a 180 °C durant 20/30 minuts fins que la superfície estigui ben daurada, torrada, no cremada.

Quan la *tarta* estigui ben cuita treu-la del forn i deixa-la que es refredi abans desemmotllar-la. Quan estigui freda treu-la del motlle, posa-l'hi damunt la Creu de Santiago i empolvora per sobre amb el sucre en pols.

Bé, només et queda treure la creu de paper amb cura que no et caigui a sobre de la *tarta* tot el sucre que té a sobre, i llest i a menjar!!

La Tallada

2019

ACTIVITATS D'ESTIU

JUNY *

Diumenge 23

REVEL·LA DE SANT JOAN - FLAMA DEL CANIGÓ

Dissabte 29 i diumenge 30

FESTA MAJOR DE LA TALLADA

JULIOL *

Divendres 12, dissabte 13 i diumenge 14

FESTA MAJOR DE TOR

Divendres 26

NIT DE JAZZ A CANET DE LA TALLADA

AGOST

Dissabte 3 i diumenge 4

FESTA MAJOR DE MARENYÀ

Dijous 15

FESTA DE SANTA MARIA A L'EMPORDANET

* Cada dimecres de l'11/06 al 14/08

MARXA NÒRDICA. SORTIDA DE L'EMPORDANET AL VESPRE

Ajuntament de la
Tallada d'Empordà
www.latallada.cat

Col·labora

COMISSIÓ
DE FESTES

jo ve
ntut

